

Inap pfa i liby cur de ho.

Opus subditu ppe quosda
q ante pfectu et exqutu e
set pmas ptes eia me nesciete filii
trāsarbebāt festināq qm oportu
nū eet. ac ideo breuius qm velle.
sū coacti vt potui cōsumare. Pa
plura q tarui tseuuisse et addidisse.
si m qeto et cōgnio spacio illud m
ede huiusset. In magna em tribula
tione. quā vnde et car passus su.
nouit dō. illud i anglia rogatū re
pi. et i capuana pūcia pegrinū p
fecit. qd scdm materiā de qua edū
ē. car dō hō nominaui. et m duos li
bros distmxi. Quorū hor qd m fi
deliū. xpianā fide qua rōne putat.
illā repugnare respueū cōtinet
obiectiones. et fideiū respōsiones.
ac tandē remoto xpo qm mīq aliqd
fuit de illo. pbat rōnibz necessārie
ēē ipossibile ullū hōmē saluū sine
illo. In scdo at libro similē qsi
nichil sciat de xpo. mōstrat non
mīn apta rōne et vitate natura
huana ad hoc iustitū esse. vt ali
qn i mortalitate bta totū hōmō.
id ē m corpe et aia frueret. ac ne
cesse ēē. vt hoc fiat de hōmīe ppter
qd factū est. s nō nisi p hoīez deū.
atq ex nātate oīa que de xpo
ad dīm fieri oportē. Hac pefa
cūculā cū capitulis tota opio. o
nes q libru hūc tnscribē volent
ante eius pnapū pfigat postulo.
qtm i cuiuscūq manū venit. qsi
i eis fronte aspiciat si qd sit i toto

corpe qd nō despiciat. **Calā p lib. p m.**

Questio de q totū opo pēdet. 2m.

Quomō accipiēda sit q dīcēda sūt. 2m.

**Obiectiones ifideliū et respōsio
nes fideiū. 1m.**

**Qz hee rñsiones videat m fidei libz
m nātate et q qdā pūtur. 1m.**

**Qz redēptio hoīs nō potuit p aliā
q p dei psonā. 1m.**

**Qualitē respōndat ifideles q dīcūt
deū morte sua nos redēmisē. 2 sic
dīctōz sua erga nos oīdisē. et po
nob expūgare drā vēmisse. 6m.**

**Qz nlla dyabolū heāt iusticiā adū
suo hoīez. 2 qz videat hūisse. cur
dō hoc mō hoīez libaret. 1m.**

**Quō lig hūilia q de xpo dīcūt nō
pīneāt ad dīmītatē. tñ mōuenēs
videat m fidei libz ea de illo dīcī sū
hōmīe. et vñ illū videat tō hō nō
sponte mortuū ēē. 1m.**

**Qz spōte mortuū sit. et qd sit. fūis
ē obediēs vsq ad mortē. et ppe qd
et dō illū exaltauit. et nō vñ mē
volūtātē facē. et ppo filio nō pep
ar dō. et nō p ego volo. s p dū. 1m.**

**Itē de eisde quomō alie recte intel
ligi pnt. 2m. Undecimū.**

Qz sit peccatē 2 p pccō satisfact. 12m.

**Vt sola mīa sū oī debita soluatōē
deat deū pccm dīte. 13m.**

**Qz nō mīn sit tolerādū m reuoz
dīe. q vt creatura cātorū debita
hoīe aufat et nō soluat qd aufat. 14m.**

Cū hōr dei sit pccā peccat. 15m.

**Bi dō vel ad modū pccat hōno
re sui violari. 16m. Decimū sextū.**

¶ Racio q nris angeloz q ceaderit ista
 tuendus sit de hoibz. vii.
 ¶ Qd ali angel p ill no pnt istuui. 18.
 ¶ Prz plures fut sint hoies qm sit
 angeli mali. ix.
 ¶ Qd ho no possit saluari sn pti sa
 tisfactione. vicesim.
 ¶ Qd sm mēsuā pti optear eē satis
 factio n ho eā p se facē possit. xxi.
 ¶ Qnti pondis sit pti. xxii.
 ¶ Quā otuclia feat ho deo cū se pmi
 sit vna a dpa? pro qua satisfact
 nō potest. xxiii.
 ¶ Qd abstulit deo cū peccauit. qd
 reddē neq̃t. xxiv.
 ¶ Qd qdū nō reddit deo qd debet
 nō possit eē beātis nec exasat m
 potētia. xxv.
 ¶ Qd ex nēitate p xp̃i saluet hō.
¶ Inapit capla fedi lib. p^m c
Hominē factū eē iustū ut bē
 eēt. vii.
 ¶ Qd nō moriet si nō pccasset. x.
 ¶ Qd cū corpe i quo vuit in hac vi
 ta resurgat. xii.
 ¶ Qd de huāna nā pficiat deus qd i
 cepit. xiii.
 ¶ Qd q̃uis hoc nāt sit fici. tū nō hoc
 fiet cogēte nēitate. et q sit nēitas
 q aufert grā a mnuat. et sit nēi
 tas que auget. xv.
 ¶ Qd satisfactiōe p quā saluat hō nō
 possit facē n deus hō. xvi.
 ¶ Qd nāt sit eūdē ipm esse pfm deū
 et pfctū hōinē. xvii.
 ¶ Qd ex grē dō q de vgnē fciā deū opor
 teat assumē hōinē. Nonū.

¶ Qd nāt sit vbi solū et hoies i vna
 duēre psonā. xviii.
 ¶ Qd idē hō nō ex debito moriat. et
 quō possit vā nō possit peccā. et
 cur ille vā angls de sua iustā laudā
 dus sit cū pccā nō possit. xix.
 ¶ Qd moriat ex sua ptate q mōrē
 nō pteat ad puā hōis nā. xx.
 ¶ Qd q̃uis ignodoy nō pteps sit.
 miser tamē nō sit. xxi.
 ¶ Qd cū alijs ifinitatibz mīs igno
 rantiā nō habeat. xxii.
 ¶ Quomō mors ei pualet nūc et
 magnitudm pccā oīm. xxiii.
 ¶ Quō deleat mors eadē etiā pccā
 eū perimētiā. xxiv.
 ¶ Qd dō de massa pccāte assupit
 hōinē sine pccō et de saluacōe atē
 et eue xxv.
 ¶ Qd in deo nō sit nēitas ul ipossibi
 litas. et q sit nēitas cogēs i nēi
 tas nō cogens xxvi.
 ¶ Quō vita x soluat deo pro pccō
 hōim. et quomō debuit xps et nō
 debuit pati xxvii.
 ¶ Qnta rōne de morte x sequat hu
 mana saluatio. xxviii.
 ¶ Qd mag et q iusta s mīa dei. xxix.
 ¶ Qd ipale sit dpa lū rēdaliari. xxx.
 ¶ Qd i hōis q dicta s vclis et noui
 testamēti vitas pbata sit.

archi
¶ Inapit lib Ancelm epī can
tuariensī Sur dō homo.

Spe et studiosissime a multis rogatus sum. et verbis et litteris: quatenus de fide mundana questionibus. quas soleo respondere querentibus. memorie scribendo amende. Dicunt enim eas sibi placere. et arbitrantur satisfacere quod petunt: non ut per rationem ad fidem accedant. sed ut eorum que credunt intellectu et contemplatione deleantur. Et ut sint quantum possunt parati ad satisfactionem omnium poscentium se rationem de ea que in nobis est spe. Quam questionem solet et infideles nobis simpliciter christianam quasi fatuam deridentes obici. et fideles multis corde versare: quia scilicet ratione vel naturae deus homo factus sit. et morte sua sic credi. et asserunt. mundo vitam reddidit: cum hoc aut per aliam personam angelum siue humanam. a sola voluntate facere possent. De qua questione non solum literati. sed etiam illiterati multi querunt: et rationem eius desiderant. Quoniam ergo multi de hac tractare voluerunt vel postulant: et licet inquirendo valde videatur difficilis: in solvendo tamen omnibus est intelligibilis: et propter utilitatem. et rationis pulchritudinem amabilis. Quamvis a sanctis patribus inde quod sufficiens debeat dictum sit: tamen de illa curabo. quod deus dignabitur michi aperire petentibus ostendere. Et quoniam ea que per investigationem et responsionem investigantur multis et maxime tardio

rioribus ingenijs magis patent: et ideo plus placet: unum ex illis qui hoc flagitant. qui inter alios istam ad hoc me sollicitat. accipiam mecum disputante: ut baso quare et aculeum respondere hoc modo. **Hoso.** Dicitur recte ordo exigit. ut perfida christiane fidei prius credam. quam ea presumam ratione discernere vel disputare: ita negligentia in utroque. si postquam confirmati sumus fide. non studemus quod credimus intelligere. Quapropter quoniam gratia dei presentante. fidei nostre redemptionis sic puto me tenere. ut etiam si nulla possum quod credo ratione comprehendere. nichil tamen sic quod ab eius firmitate me valeat evelle: a te peto in apertum. quod ut sciam multa mecum petere. qua naturae scilicet et ratione deus cum omnis sit. humilitate et infirmitate humane nature pro eius restauratione assumpsit. **Anselmus.** Quod quis a me super me est. et idcirco aliorum me tractare timeo: ne forte cum tractaverit. aut etiam viderit aliquis me non sibi satisfacere. plus estimet rei veritatem in deficiente. quam in tellum meum ad eam capiendam non sufficere. **Hoso.** Non hoc tantum time debes. quantum et remissa. quia sepe contingit. ut in colloquendo de aliqua questione deus aperiat. quod prius latebat: et sperare de dei gratia: quia si ea que gratias accepisti. libenter impartaris. aliorum ad que nondum attigisti. mereberis accipere. **Anselmus.** Est et aliud propter quod video aut vix a nullo latere posse ad plenum inter nos

de hac re nunc tractari: quoniam ad hoc est nostra notitia pertinet. et necessitatis et voluntatis. et quoniam aliarum rerum. quae sic se habent. ut earum nulla possit plene sine aliis considerari: et ideo tractatus earum opus suum postulat. non multum utputo facile. nec omnino inutile: nam earum ignorantia quodammodo facit difficilia. quae per earum notitiam sunt facilia. **Bozo.** Sic breuiter de his suis locis dicere poteris. ut et quod sufficiat ad primum opus habeamus. et quod plus dicendum est. in aliud tempus differam. **Anselm.** Hoc quod multum retrahit a perfectione tua: quoniam materia non solum praefata. sed sicut est de speciosa forma per filios hominum: sic etiam est speciosa ratio super intellectum hominum. Unde timeo ne quodammodo ego soleo indignari prius pictoribus: cum ipsum dominum in formam figuram pingi video: ita mihi contingat. si tam decorata materia incoepit et contemptibili dicatamine exarare presumo. **Bozo.** Nec hoc te debet retrahere: quia sicut permittis. ut quod potest melius dicat: sic nulli praestitum. ut cum dictamine tuum non placeat. pulchrum non scribat. Verum ut omnes excusationes tuas excludam: quod postulo non facies doctis. sed mihi. et hoc ipsum meum petentibus.

Cap. 7. Quomodo accipienda sit. quod

Quoniam video dicendum sit. Anselm. Opportunitate tua. et illorum qui hoc teum ex caritate et religioso studio petunt. temptabo per mea possibilitate. deo adiuuante. et vestris

orombus. quod hoc postulantes sepe mihi petenti ad hoc ipsum promissis quod queritis. non tam ostende quod teum quere. sed eo pacto. quo omnia quae dico volo accipi. videlicet ut si quod dixerim. quod maior non confirmet auctoritas. quibus illud probare videar ratione. non alia certitudine accipiat. nisi quia interit ita michi videtur. donec deus mihi melius aliquo modo reuellet: quod si aliquid queris. quod tui satissimae potero. certum esse debet. quia et sapientior me plenus hoc facere potest. Immo sciendum est. quod de hoc de hoc dicere possit. aliaque ratione rei ad se latere rationes. **Cap. secundum. Obiectiones infidelium et infirmos fidelium. Bozo.**

Proterea igitur ut vobis utamur infidelium. equum est enim ut cum inter fideles rationem sciamus inquirere. ponam eorum obiectiones. qui nullatenus ad fidem eandem sine ratione volunt accedere. Quamvis enim illi rationem querant quod non credunt: nos vero quod credimus vnum idemque tam est quod querimus: et si quid responderis. cum auctoritas sacra obsistere videatur. licet illam non obtende. quoniam quomodo non obsistat apias. **Anselm.** Dic quod tibi videtur. **Bozo.** Obiiciunt nobis desiderantes simplicitatem nostram infideles: quia deo facimus iniuriam. et committimus meliam. cum enim asserimus in uterum mulieris descendisse: natum esse de femina. lacte et alimentis humanis nutritum creuisse: et ut multa alia taceam. quae deo non videntur convenire

lassitudine. fame. sitim. vbera. et
 in laudones crucis. mortem susti-
 nuisse. **Anselm.** Nos non facim'
 deo iniuriam ullam aut contumeliam: si
 toto corde gratias agentes laudamus
 et predicamus ineffabilem altitudinem
 misericordie illius. quod quanto nos mirabilis.
 propter opinionem de tantis et tam debi-
 tis malis in quibus eramus. ad tanta
 et tam indebita bona quod perdidimus
 restituit: tanto maiorem dilectionem
 erga nos et pietatem monstravit.
 Hi enim diligenter considerent. quam
 ducient hoc modo percurata sit re-
 stauratio: non desiderant nostram sim-
 plicitatem: sed dei nobiscum lau-
 daret sapientem benignitatem. Opor-
 tebat namque. ut sicut per homines. ino-
 bedientiam mors in humanum genus
 intraverat: ita per homines obedientiam
 vita restitueret. Et quemadmodum
 peccatum quod fuit causa damnationis.
 vitam habuit a femina: sic nostre
 iusticie et salutis auctor nascitur
 de femina. Et ut operabilis qui
 per gustum ligni. quem persuasit. homi-
 nem vicerat: per passionem ligni.
 quam intulit. ab homine viceret.
 Huiusmodi multa alia. que studiose
 considerata. inenarrabilem quandam nostram
 redemptionis hoc modo percurate plu-
 ritudinem ostendunt. **Capitulum quintum.**
**Quod hec rationes videantur infideli-
 bus sine ratione. et quasi quedam pictu-
 ra.**
Omnia hec re. **Soso.**
 pulchra. et quasi quedam pic-
 tura suscipienda sunt. sed si non est

aliquid solidum super quod sedeat. non
 videntur infidelibus sufficere: cur deum
 ea que dicimus pati voluisse credere
 debeamus? Nam qui vult picturam
 facere. aliquid solidum eligit. super quod
 pingat: ut maneat quod pingit.
 Nemo enim pingit in aqua vel in aere:
 quod nulla ibi manet picture vesti-
 gia. Quapropter cum has convenientias
 quas dicimus. infidelibus quasi quasi pic-
 turas rei geste obtendimus: quam non
 rem gestam. sed figmentum esse arbi-
 trantur quod credimus: quasi super nubem
 pingere nos existimat. Quod ostendenda
 ergo est puritas veritatis soliditas ra-
 tionalis. id est necessitas: que probet.
 deum ad ea que predicamus debuisse
 aut potuisse humiliari. Deinde ut
 ipsum quasi corpus veritatis plus nite-
 at. iste ducientiae quasi picturam cor-
 poris exponende sunt. **Anselmus.**
 Ratione satis natura ratio videtur.
 cur ea que dicimus facere debuerit: quod
 genus humanum tam seipsum pro nostro opus
 eius omnino piecerat. nec decebat.
 ut quod de homine proposuerat. penitus
 annihilaret. Nec ideo eius propo-
 situm ad effectum duci poterat: si ge-
 nus humanum ab ipso creatore suo
 liberaret. **Capitulum v. Quod redemp-
 tio hominis non potuit fieri per aliam.
 quam per dei personam.** **Soso.**
Hec ipsa liberatio si per aliam quam
 per dei personam. siue per angelum
 siue per hominem esse facta quolibet modo
 diceret: mens humana multo tollen-
 bilius acciperet. Potuit enim deus ho-

minē aliq̄ facē sine pccō. non de
massa peccatō. nec de alio hōie:
sed sicut fecit adā. p̄ quē hoc ip̄m
opus fieri potuisse videt. **Angel.**
An nō intelligis. q̄ quicūq; alia
p̄sona hominē a morte eterna
redimet: eius seruus hō idē recte
iudicaret. **Qd** si eēt. nullaten⁹
restaurat⁹ esset in illā dignitatē
quā habitur⁹ erat. si nō peccassi:
cū ip̄se q̄ nisi dei seruus et equa
lis angelis bonis p̄ oīa fuit erat.
seruus eēt eius. qui deus nō eēt.
et cui⁹ angeli serui nō esset. **Cap.**
serm. **Elit** rephēdat ifideles. p̄
dīcō. deū morte sua nos rēdisse
a dīlctōz suā erga nos oñdisse. et
p̄ nob̄ dyaboli expugnare venisse.

Hoc ē qd val **Boso.**
de mōstratur: q̄ liberati
onē hanc redēp̄onē vocamus.
In qua nāq; auit nob̄ rapaone.
aut ī quo carcē. a in cui⁹ p̄tate te
nebami⁹: vnde vos deus potuit
liberare. n̄ vos tot laboribz. et
ad vltimū sanguīe suo redimet.
Quibz cū diam⁹. redemit nos a
pccō. et ab ira sua. et de iferno.
et de p̄tate dyaboli: quē q̄ nos
nō poteram⁹. ip̄se pro nob̄ vēr
expugnare. et redemit nobis reg
nū celoz. Et q̄a her oīa hoc mō
fecit: oñdit q̄ntū nos diligeret
respondet. **Si** dīctis. q̄ facē dō
her oīa nō potuit solo iussu. quē
cūcta creasse iubendo dīctis. re
pugnatis vobismetip̄s: q̄a ī po

tenit illū facit. **Aut** si fatem⁹.
q̄ potuit. sed nō voluit nisi hoc
mō. quomō sapientē illū potes
tis ostendē. quē sine vlla rōne tā
indētēa velle pati asseritis. **Quā**
enī her que ostenditis in eius vo
lūtate cōsistit. **Na** nāq; dei nō ē
aliud q̄ volūtas puniendi. **Si**
ergo nō vult punire p̄tā hōim.
liber est hō a p̄tīs. et ab ira dei.
et ab iferno. et a p̄tate dyaboli: q̄
oīa p̄pter p̄tā patit. et recipit ea
q̄bus p̄pter eadē p̄tā punit. **Na**
aut p̄tate est ifern⁹ aut dyaboli:
n̄ aut ē regnū celoz. n̄ eius qui se
cit oīa. **Quicūq;** itaq; timetis.
aut desideratis. eius volūtati p̄
iacent: cui nichil p̄t resistit. **Qua**
p̄pter si hūanū genus saluare vo
luit. nisi quomō dīctis. cū sola
p̄tate vel volūtate potuit. vt mi
tus dīcā. videte quomō ei⁹ sapie
repugnatis. **Na** si hō qd facile
posset. cū graui labore sine rōne
facit: nō vtiq; sapiēs ab vilo in
dicaret. **Cumpe** qd dīctis deū
talit⁹ ostendisse q̄ntū vos diligit.
nilla rōne defendit: si nullaten⁹
alī hōinē potuisse saluare nō
mōstrat. **Na** si alī nō potuiss⁹:
tūc forsitan nō ēsset. vt hoc mō
dilectionē suā oñdet. **Sūt** vero
cū alī posset saluare hominē.
que idē est. vt p̄pter ostendendā di
lectionē suā. ea que dīctis et fa
ciat et sustineat. **An** enī nō of
tendit bonus angelis q̄ntū eos

diligat: pro quibus talia non susti-
net. Quod vero dicitur eum venisse ex-
pugnare pro vobis dyabolū: quō
sensu audetis pferre. Nōne dei
potentia regnat ubique. Quomodo
ergo indigebat deus: ut ad vince-
rendū dyabolum de celo descenderet.
Hec nobis infideles obire posse vi-
dent. **Capitulum septimū. Quia nūlla
habuit dyabolus aduersus hominē iustitiam:
et quare videatur hūisse. aut deus hūi-
sed et homo libat.**

S illud quod dicitur solē deū
sibi debuisse pūis p iusticiā contra
dyabolū agere. quod p fortitudine.
ut cū dyabolus eū in quo nūlla mor-
tis erat causa. et qui deus erat
occideret. iuste pūit quā sup pūo-
res habebat amitteret. Alioquin et ius-
tā violentiā ferisset illi. quā iuste
possidebat hominē. quē nō ipse vio-
lenter attraxerat: sed idē homo
ad illū se sponte cōtulērat: nō vi-
des quā vim habeat. Nam si
dyabolus aut hō suus eēt aut al-
terius quā dei. a in alia quā dei pū-
te manet: forsitan hoc recte dicitur.
Cū autē dyabolus a hō nō sit
nisi dei. et neuter extra pūitē dei
cōsistat: quā causa debuit agere
deus cū suo. de suo. in suo. nō ut ser-
uū suū pūiret. quā suo cōseruo
cōmunē dñm deferre et ad se trā-
sire p suasisset. ac traditor fugi-
tiuū. fur fierē. cū furto dñm sui sus-
pēdisset. Vterque nāq fur erat: al-
ter altero p suadēte seipz dñō

suo furabat. Quid em iustius
fieri posset: si hoc deus faceret.
Aut si iudex dñm de hominē sic
possessū de pūitē tā iuste possi-
dētes vel ad pūiendū illū alie-
quod p dyabolū. vel ad pūendū illi
eniperet: quā hec iusticiā eēt. Quā-
uis em homo iuste a dyabolo tor-
quetur: ipse tamē iuste eū torque-
bat. Homo nāq meruerat. ut
pūiret: nec ab ullo cōueniēcia
quā ab illo cui cōfenserat ut pecca-
ret. Dyaboli vero meritū nullū
erat. ut pūiret: pmo tanto hoc
faciebat iustius. quāto non ad
hoc amore iusticię trahēbat. s
istitu malicię ipellebat. Nam
hoc nō faciebat deo iubēte: sed
incomprehensibili sapiā sua: quā
mala etiā bene ordinat pmit-
tente. Et puto illos quā dyabolū
aliquā opmānt in possidendo
hominē hēre iusticiā. ad hoc inde
adducit. quod vident homines dyaboli
veracitati iuste subiacere. et deū
hoc iuste pmittere: et idcirco pu-
tant dyabolū illū iuste iferre.
Contigit em idē aliqd diuersis
cōsidatiōibz eē iustū et iustū. et
ob hoc a nō diligēt ituentibz
totū iustū et iustū iudicari. E-
uenit em ut aliqis innocentē in
iuste pūiat. vnde ipse iuste per-
cussus mereat: si tñ percussus vidi-
care se nō debet. et pūit pūa-
entē se. iuste hoc facit. Hec g
percussio ex parte pūientis est ius-

ta: q; nō debuit se vīdicāre: exp-
te vco pūssi iusta: q; iuste pū-
ciens: iuste pūti meruit. **D**ūso
iūtu iusta et iusta ē eadē actio:
quā dtingē potest ab alio vīdi-
tari iusta. tū ab alio iusta. **H**oc
itaq; nō dyabls dīat iuste vex-
are hōmē. q; d's pūmittit: i hō
iuste patit. **H** et hoc q; homo
iuste dīat pati. nō sua iustiaa
pati iuste dī: sed q; iusto dei iū-
dicio pūnit. **A**c si obtendit cy-
rographū illud dearea. qd adū-
sū nos dīat ap'ls fuisse. et per
mortē xpi deletū esse: et putat
aliq; p illū significā. q; dyabls
q; sub auisda pacti cyrogpho
ab homīe iuste āte xpi passioz
pctm velut vsuā pūm pctm qd
psuasit hōi. et pena peccati eri-
geret: et hoc p iustiaa suā sup
homīe pbaire videat: nequaq;
ita itelligendū puto. **C**ipe cy-
rographū illud nō est dyaboli:
qā dīat cyrogphū dearea. **D**e-
cretū enī nō erat illud dyabli:
sed dei. **I**usto nāq; dei iudicio
decretū erat. et q; cyrogpho cō-
firmatū: ut hō qui sponte p'ca-
uerat. nec pctm nec penā pec-
cati vitare p se posset. **E**st enī
spūs vādes et nō rediens: et q;
facit pctm. seruus ē pcti. **N**ec q;
peccat ipūnū debet dīmitti: nō
mīa peccatori parcat. et enī libe-
ret et reducat. **G**robīe p hoc cy-
rographū nullā posse iueniri

dyabli iustiaa in hōis veratio-
ne credē debem. **D**eniq; sicut i hō
nō āgelo nlla oīno est iustiaa:
ita i malo nulla pēto ē iustiaa.
Nidhīl igit erat in dyablo. cur
deus cōtra illū ad liberandū hō-
mīe vti fortitudie sua deberet.
Caplm vī. **Q**uō lūz hūilia
de xpo dīam? nō pūneat ad
dīnitatē. tū icōueniēs vident
īfidelib; ea de eo dīa si hō: i vīll
videat idē hō nō spōte mortu' ēē.

Sufficē nobis debet ad idē **incl.**
volūtas dei. cū aliqd fa-
cit: licet nō videam' cur velit.
Volūtas nāq; dei: nūq; est nō
nabilis. **B**oso. **V**ex est: sed cō-
stat deū id velle vnde agit. **D**e-
quaq; enī acq;escit mlti deū ali-
qd velle: si ratio repugnāe vide-
at. **A**ncelm'. **Q**uid tibi repug-
re videt rōm? cū deū ea voluisse
fatem. que de eius itānacōe ar-
dim'. **B**oso. **V**t breu' dīcā.
altissim' ad tā hūilia īdinari:
ōipotentē aliqd facē cū tanto la-
bore. **A**ncelm'. **Q**ui hoc dīat nō
itelligit qd credim'. **D**iuinā ei
naturā absq; dubio asserim' i
passibilē: nec vllaten' possea
sua celsitudie hūiliari. nec ideo
qd vult facē laborāe. **H**z dīz i hē
sū xpm dīamus vex deū et vex
hōmē? vñā psonā in duab; na-
tūis: et duas naturas i vñā p-
sona. **Q**uappter cū dīam' deū a-
liqd hūile aut īfirmū pati: hoc

nō intelligim⁹ sed in glimitate
quā gerebat: et sic nūc fidei nlla
ratio obuiare agnoscat. **Hic** enī
nullā dīne p̄stāae signifiām⁹
hūilitatē: sed vnā et dei et hōis
mōstramus eē p̄sonā. **Nō** ergo
inmatione dei vlla ei⁹ hūilitas
itelligit facta: sed natā hominis
redit exaltata. **Boso.** Ita sic
nihil ip̄tet dīne natē: q̄ sed
īfirmatē hōis de xp̄o dī. **Verū**
qm̄ iustū aut rōnale p̄bā pō
tent. q̄ deus hominē illū. quē
pater filiū suū dilectū. ī quo si
bi bene cōplacuit vocauit. et
quē filius seipm̄ fecit. sic trac
tauit. aut tractari p̄misit. **Que**
autē iustia ē hominē oīm ius
tissimū morti tradē pro p̄ccore.
Quis hō si innocentē dāpnaret
vt nocentē libaret dāpnādu⁹
nō iudicaret. **Ad idē** enī res de
dua videt inōueniēs qd̄ supra
dictū est. **Nā** si alit̄ p̄ccōres sal
uare nō potuit. q̄ iustū dāpnā
do: vbi est oīpotētia ei⁹. **Si**
vero potuit. sed nō voluit: quō
defendim⁹ sapienciā eius atq̄ ius
tiā. **Anselm⁹.** Deus p̄ nō q̄
admodū videt itelligē hōiē
illū tractauit: aut innocentē p̄
nocētē morti tradidit. **Non** enī
eū iuitū ad mortē illū coegit.
aut occidi p̄misit: sed idē ip̄se
sponte sua mortē sustinuit. vt
homīes saluaret. **Boso.** Scia
si non iuitū. qm̄ volūtātē p̄is

consensit. quodā tamē mō illū
coegisse videt. p̄cipiendo. **Dicit** ei
q̄ xp̄s hūiliauit seipm̄. fātis obe
diens p̄i vsq̄ ad mortē: mortē
at̄ crucis. **Propter** qd̄ et d̄s illū ex
altauit. **Et** q̄ dicit obediētiā
ex hīs q̄ passus ē. **Et** q̄ p̄o fi
lio suo nō pepat: sed pro nob̄
ōribz tradidit illū. **Et** idē fili⁹
dicit. **Nō** veni volūtātē meā fa
cere: s̄ voluntatē eius q̄ misit
me. **Et** iturus ad passioē dicit.
Dicit mādātū dedit m̄ p̄i: sic
facio. **Itē.** Salitē quē dedit m̄ p̄i:
nō bibā illū. **Et** alibi. **pater** si
possibile ē. t̄stet me calix is
te: verūtm̄ non sic ego volo. **S̄**
sicut tu. **Et** p̄i si nō p̄t hic calix
t̄stet nisi bibā illū: fiat volū
tas tua. **In** hīs oībz plus videt
xp̄s obediētia cogente. q̄ sponta
nea volūtate disponētē mortē
sustinuisse. **Cap nonū. Quō**
spōte mortū sit. et qd̄ sit. fātis
obediēs usq̄ ad mor. at̄. quē illi
caplō enumerāt. Anselm⁹.
Ut michi videt nō bñ dis
cernis int̄ hoc qd̄ fecit ex
gente obidiētia. et qd̄ sibi factū
q̄ seruauit obediētiā. sustinuit:
nō exigētē obīa. **Boso.** Necessē
habeo. vt hoc ap̄tus exponas.
Anselm⁹. Sur p̄ferta s̄ eū uidet.
vsq̄ ad mortē. **Boso.** Non ob a
liud. nisi q̄a veritatē et iusticiā
viuendo et loquēdo īdedmabili
ter tenebat. **Anselm⁹.** hoc puto

quā dō ab omni rationali creaturā exi-
git: et hoc illa p̄ obedientiā deo
debet. **Boſo.** Sic fatetur nos op-
tet. **Anselm.** Hanc g̃ obedientiā
debebat hō ille deo p̄i: et hūa-
nitas dimittere: et hanc ab illo
exigebat pater. **Boſo.** hoc nō
li dubiū. **Anselm.** Ecce illi qd
fecit exigēte obia. **Boſo.** Verē
et iā video qd sibi illatū. quia
obediendo p̄seueravit. sustinu-
it. **Boſo.** quomō hoc obia non exi-
gat. nō itelligo. **Anselm.** Si
hō nūq̃ peccasset deberet pati
mortē: aut deus debet hoc ab
illo exigē. **Boſo.** Quēadmodū
credim. nec homo moreretur. nō
hoc ab illo exigeret. **Boſo.** huius rei
a te volo audire rōnē. **Anselm.**
Rationalē creaturā iustā factā
esse: et hoc ut deo fruendo bēta
eēt nō negas. **Boſo.** Non. **An-
selm.** Deo autē nequaquā existi-
mabis dūenire: ut quā fecit ius-
tā ad bēitudinē. miserā eē sine
culpa cogat. Homine enī inui-
tū mori: miserū est. **Boſo.** Pa-
tet. si nō peccasset hō. nō debet
ab eo dō mortē exigē. **Anselm.**
Non g̃ cogit dō xp̄m mori: in
quo nullū fuit peccatū: s̄ ip̄e sp̄o
te sustinuit mortē. nō p̄ obedie-
tiā deserendi vitā. sed p̄t obe-
dientia seruādi iusticiā. In qua
tā fortit̄ p̄seueravit: ut inde mor-
tē mereretur. **Boſo.** Potest etiā dici.
quā p̄cepit illi p̄i mori. cū hoc p̄-

cepit unde incurret mortē. Ita ergo
sic mandatū dedit illi p̄i mori. sic
fecit: et talitē quē dedit bibit. et
fructus est obediens p̄i vsq̃ ad mor-
tē. Et sic didicit ex hīs q̃ passus ē
obedientia: id ē quoniam seruauit
debeat obia. Verbum autē qd posi-
tū est. didicit. duobus modis po-
test itelligi. Aut enī didicit dictū
est. q̃ p̄ alios fecit discere: aut q̃
qd p̄ sciētiā nō ignorabat. exi-
mento didicit. **Boſo.** At ap̄lus cū
dixisset. hūiliauit semetip̄m f̄s
obediens vsq̃ ad mortē. mortē
autē crucis. subdidit. propt̄ qd
et dō exaltauit illū. et donauit
illi nomē qd est sup̄ omne nomē:
aut simile ē qd dauid dixit. de tor-
rente i via bibit. p̄t exaltauit
caput: nō ita dictū est. q̃ illa
tenē potuisset puenire ad hanc ex-
altationē. nisi p̄ hanc mortis obe-
dientia. et hęc exaltatio. nō n̄
i retributione huius obie colloca-
ta sit. **Boſo.** Enī q̃ pateret ip-
se dixit. oīa sibi eē tradita a p̄e.
et oīa p̄is eē sua. **Boſo.** qm̄ ipse
cū p̄e. sc̄o q̃ sp̄u disposuerat
se nō alit̄ q̃ p̄ mortē celsitudinē
ōi potencie sue mūdo ostensurū.
Quippe qd nō nisi p̄ mortē illā
fieri dispositū est. nō p̄ illā fit.
nō incōgrue d̄ p̄ illā fieri.
Si enī itendim. facē aliquid
sed pponim. nos aliud p̄us factū
vob. p̄ qd illud fiat. cū iā factū
est qd volum. p̄cedē. si fit qd in-

tendim. itē dicit ppter ea fieri. qm
factū est ppter quod differebat:
qā nō nisi p illud fieri dispositū
erat. Nā si fluvium quē equo et
navi trāire possū ppono me nō
nā navi trāstū. et idēo diffēo
trāstū. qz navi abest: cū iā
psto est navi si trāseo. et me
recte d. navi pata fuit ppter
trāstū. Et nō solū ita loquimur
qñ p illud qd pcedē volum. s
etiā qñdō nō per illd. sed etiā p
illud facē aliqd aliud statim.
Si qd differt abū sume. ppter ea
quia nondū ea die misse celeb
tioni affuit: pacto qd pū facē
solebat. nō incōgrue illi d. nam
sume abū ppter qd iā fecisti. ppter
qd sumē differebas. Multo igit
mā iustitā ē locutio. cū xpūs
dicit exaltat. ppter qā mortē
sustinuit: per quā et post quā
illā exaltatōz facē deituit. Ut
hoc et eo mō itelligi. quo idē dñs
legit pferasse sapiā et grā apud
deū: nō qz ita erat. sed qā ille p
se habebat. ac si ita eēt. Nā sic
post mortē exaltatū est: qd ppter
illā hoc fiet. Qd aut ipse ait.
nō veni volūtātē meā facē. sed
eius q misit me. tale ē quale ē
et illud: mea doctrina nō est me
a. Nā qd qd nō habet ex se. sed
a deo: hoc nō tam suū qd dei di
cere debet. Nullus em hō habet
a se veritatē quā docet qm iustā
iustā volūtātē. sed a deo. Nō g

venit xps volūtātē suā facere.
sed pps: qz iusta volūtās quā
hēbat. nō erat ex hūanitate. s ex
divinitate. Prio vō filio suo nō
papat dñs: sed pro nob oibz tradi
dit illū. nō est aliud q nō libe
rit eū. Nā in sacra septuā hui
modi iueniūt locutiōes. Vbi at
dicit. p si possibile ē trāseat a
me calix iste: verupm nō sicut
ego volo sed sicut tu: et si nō p
hic calix trāstū. n bibā illū. fi
at volūtās tua: naturālē salu
tis p volūtātē suā significat
appetitū: quo hūana caro dolo
rē mortis fugiebat. Volūtātē
vero pps dicit. nō quomq ma
luerit p filij mortē q vitā: s
qā humanū gen⁹ restaurari nō
lebat p. n facit homo aliquid
tā magnū. sicut erat mors illa:
qz nō poscebat rō qd aliud facē
nō poterat. idēo dicit fil⁹ illū
velle mortē suā: quā ipse manuit
pati: q ut genus hūanū nō sal
uet. Ac si dicit. Quomā non
vis alit rōsiliatōz mūdi fieri:
dico te hoc mō velle mortē meā.
Fiat igit her volūtās tua: id ē
fiat mors mea. ut mūdus tibi re
siliet. Nā aliquē sepe hoīem
velle dicim⁹ aliqd. qz nō vult
aliud: qd si vellet. nō fiet illud.
qd dicit velle. Ut cū dicim⁹ illū
velle lucernā extingūe: quia nō
vult claudē fenestrā. p quā ven
tus itat. qui lucernā extinguit.

Hic igitur voluit pater mortem filii: quia non aliter voluit mundum salvum nisi homo tam magnam aliquid faceret ut dicitur. quod filio volenti salute hominum tantumde valuit. quod aliis hoc facere non valebat. quantum si illi mori preceperet. Unde ille. Sicut mandatum dedit illi pater sic fecit: et calicem quem dedit ei pater bibit obediens usque ad mortem. **Capitulum x. Item de eisde quo aliter intelligi possunt.**

Potest etiam ita intelligi. quia per illam patris voluntatem. quam voluit filius pro salute mundi morti dedit illi pater non tamen cogendo mandatum. et calicem passionis: et non precepit illi. sed pro nobis tradidit illam. et mortem illius voluit. Et quod ipse filius obediens fuit usque ad mortem: et didicit ab his que passus est obedientiam: quodammodo enim secundum humanitatem non habebat voluntatem vivendi. sed a patre: ita et voluntatem illam ut tantum bonum faceret mori voluit non potuit habere nisi a patre luminum: a quo est omne datum optimum. et donum perfectum. Et sicut pater trahere dando voluntatem dicit: ita non incongrue fit. si impellere asserit. Sicut enim filius dicit de patre. nemo venit ad me. nisi pater traxerit illum: ita dicit potuit. nisi impulerit eum. Similiter quoque proficere potuit. nec currit ad mortem propter nomen meum: nisi pater impulerit aut traxerit eum. Quoniam namque voluntate quodcumque ad id quod

indeterminabiliter vult trahit vel impellit: non incongrue trahere. aut impellere deus. cum tale dat voluntatem assumat. In quo tractu. vel pulsus nulla intelligitur violentie necessitas: sed accepte bone voluntatis spontanea et amata tenacitas. Si ergo hoc modo negum non est patris voluntatem illam dando ad mortem filium traxisse vel impulsisse: quod non videatur eadem ratione mandatum illi. ut mortem sponte sustineret. et calicem quem non invitum haberet. dedisse. Et si filius sibi non precepisset. sed pro nobis spontanea voluntate seipsum tradidisse recte dicitur: quod neget recte dicitur. quod pater a quo tale voluntatem habuit illi non precepit. si pro nobis tradidit illum. et mortem ipsius voluit. Hoc etiam modo indeterminabiliter et sponte servando. acceptam a patre filius voluntatem. factus est illi obediens usque ad mortem: et didicit ex his que passus est obedientiam: id est quam magna res facienda sit pro obedientia. Nam tunc est simplex et vera obtemperantia: cum rationalis natura non necessitate. sed sponte servat voluntatem a deo acceptam. Aliis quoque modis recte possumus patrem voluisse mortem filii intelligere: quibus isti prout sufficit. Nam sicut velle dicimus eum. qui facit ut alius velit: ita dicimus etiam illum velle quod non facit ut alius velit. Et apparebat quod vult. Ut cum videmus aliquem foris

inter pati velle molestia. ut pfi
 aat qd bene vult: qmuis fateam
 nos velle ut illa pena sustineat
 no tamen volumus aut amamus
 pena eius s voluntate. Illu qd
 a phibe pt. et no phibet. sole
 mus dicere. qd vult. qd no phibet.
 Qm ergo pñ filij voluntas pla
 aut. nec phibuit eu implere qd
 volebat: ne voluisse ut fili mor
 te tam pie. ta vltit sustineret:
 quauis pena eius no amaret.
 affirmat. No aut potuisse ca
 lize trisire n bibet illu dicit:
 no qd no posset vitare si vellet.
 sed qm sicut dictu est. mudu e
 rat alit ipossibile saluari. et
 ipse idedimabilis volebat pot
 morte pati: qd ut mudus non
 saluaret. Idco aut illa verba
 dicit: ut docet humanu genus
 aliter saluari no potuisse qd p
 morte. no ut ostendet se morte
 nequaquam valuisse vitare. Nam
 quetiap de illo dicunt hys que
 dicta sut similia. sic sut exponen
 da: ut nlla nccitate. sed libera
 voluntate mortuus credat. **E**
 rat naq omps: et de illo legit
 qd oblatu e qd ipe voluit. Et
 ipse dicit. Ego pono aiaz mea:
 et iter sumu ea. Nemo tollit ea
 a me: sed ego ponu ea a mero.
 Potestate habeo ponendi ea: et
 ptate heo iter sumedi ea. Qd
 ergo ide ipse sua ptate i sua vo
 luntate facit: nllatenus ad hoc

cogi recte dicit. **Soso.** hoc solit
 qd pmittit illu deus sic tractari
 qmuis volente: no videt tali pn
 de tali filio conuenie. **Anselm.**
Immo maxie decet tale patie in
 ho filio cosentire. sq qd vlt lau
 dabilis. ad honore dei. et vltit
 ad salute hoim. qd alie fieri no
 potuit. **Soso.** In hoc adhuc v
 sam qualis mors illa conalis
 et natia monstriari possit. Aliu
 naq nec ipe filius ea velle. nec
 pñ cogit a pmitte debuisse vidi.
 Querit eni cur db homine alie
 saluare non ponit. Aut si po
 tuit. cur hoc mo voluit. **Az**
 iconuenies videt ee. deo hoc mo
 saluasse. Nec apparet qd mors
 ista valeat ad saluadu hoim.
 Qm eni est si db sic delectat. a
 eget sanguie inocuas: ut no n
 eo itesecto parte velit. a possit
 nocere. **Anselm.** Qm accipio i
 hac qstione psona cor qd ardere
 nichil voluit. n premostrata ro
 ne? volo teni pansa. ut nullu
 vel mimu inconuenies in deo a
 nob accipiat. et nlla vel mima
 raaio si maior no repugnat rei
 aat. Dicit eni in deo qmuis pua
 rone. si maior no vincat comitat
 nccitas. **Soso.** Nichil i hac re
 accipio libeaus: qd ut hoc pactu
 int nos coit seruet. **Anselm.**
 De itarnatioe tm dei. et de hys
 que de illo assumpto homie credi
 qstio est. **Soso.** Ita est. **Anselm.**

Donam⁹ g^o dei incarnatio⁹: et quæ de
illo homine diam⁹ nūq^{uam} fuisse. 7 cō
stat int^{er} nos hominē esse factū ad bē
tudinē. que in hac vita haberi nō
potest: nec ad illā posse puenire
quēq^{ue}. nisi dimissis pccis: nec vl
lū hominē hanc vitā tñsire sine
pccō. et alia quorū fides ad salutē
eternā nō trahit ē. **Bofo.** Ita fiat:
qz nichil ipossibile in hys aut ī
cōueniēs deo videtur. **Anselm⁹.**
Necessaria ē ergo homi pccōi re
missio: ut ad bēitudinē pueniat.
Bofo. hic dñes tenen⁹. **Caplm.**
vi. Qd sit pccatū. et p pccō sa
tisfactio. **Anselm⁹.**
Quæritur tñsire. **Anselm⁹.**
Ergo est qua rōne deus di
mittat pccā hominib^{us}: et ut hoc
faciam⁹ apaus. pūo. videam⁹
qd sit pccare: et quid pro pccis
satisfacē. **Bofo.** Tūū est ostēde:
et meū itendere. **Anselm⁹.** Si an
gelus et hō semp reddet hoc deo
qd debet: nūq^{uam} pccat. **Bofo.**
Nequeo cōtendit. **Anselm⁹.** Nō
est itaq^{ue} aliud pccatū: q^{uod} nō red
dere deo debitū. **Bofo.** Quod ē
debitū. qd deo debem⁹. **Anselm⁹.**
Dñs volūtas rōnalis creatū sub
iecta debet eē volūtatī dei. **Bofo.**
Nichil verius. **Anselm⁹.** Hoc
est debitū qd debet angl^{is} et hō
deo. Qd solūdo nllus pccat:
et qd dñs qui nō soluit pccat.
Hec est iusticia siue rectitudo vo
lūtatis: que facit iustos siue iu
stos corde. id est voluntate. hic

est solus et totus honor quē debe
mus deo: et a nobis erigit deus.
Hōla nāq^{ue} talis volūtas opa fa
cit placata deo. cū p^{ro} opari⁹ et cū
nō potest. ipa sola p se placet:
qā nullū opus sine illa placet.
Hūc honorē debitū qui non red
dit deo. aufert deo qd suū est. et
deū exhonorat: et hoc ē pccatū.
Qñdū autē nō soluit qd capu
it: manet in culpa. Nec sufficit
solūmō reddere qd ablatū est: sed
pro cōtumelia illata plus debet
reddere q^{uod} abstulit. Hic autē em quic
dit salutē alterius: nō sufficit si
salutē restituit. n^{on} pro illata do
loris iūria rēpēnsat aliqd. Ita
qui honorē aliau⁹ violat: non
sufficit honorē reddere. si nō scdm
exhonoraatōis factā molestiā a
liquid qd placeat illi quē exho
norauit restituit. Hoc q^{uod} atten
dendū. qz cū aliq^{ui}s iūste abstu
lit soluit: hoc debet dare. qd ab
illo non possit exigi. si alienū
non capuisset. Hic ergo debz oīs
q^{ui} pccat honorē deo quē rapuit
soluere. Et hec satisfactio. quā oīs
pccōr debet deo facē. **Bofo.** In hys
dñib^{us}. qm^{od} rationē seq^{ue} pposum⁹
q^{uod}uis aliqñtūlū me terreas: ni
chil habeo. qd dicē possū contra.
Cap^{itulum} xiiij. Vtrū sola mīa sine
oī debiti solutio debeat dñi pcc^{atū}
Redeam⁹ dñtē. **Anselm⁹.**
et videam⁹. vtrū sola mīa
sine oī solutione ablati sibi ho

noxiis debeat deū pccatū dimittere.

Boso. Nō video cur non debeat.

Anselm. Sic dimitte pccatū. non est aliud q̄ nō punire. Et qm̄ rē ordinare pccatū sine satisfactione nō est n̄ nō punire: si nō punit iordinatū dimittit. **Boso.** Ratio nabile est quod dicas. **Anselm.**

Deū vō nō debeat aliqd iordina

tū in suo regno dimitte. **Boso.** Ita

sequitur. **Anselm.** Est et aliud qd

sequitur. si sic pccatū i punitū dimit

titur: q̄a similiter erit apd̄ deū per

mitti. et nō peccatū: quod deo nō

conuenit. **Boso.** Nō possū negare.

Anselm. Vide et hoc. Iusticia

hōim nemo nesat eē sub lege:

ut scdm̄ eius q̄ntitatē mēsurā re

tribuatōis a deo recompenset. **Boso.**

Ita credim̄. **Anselm.** Si autē

pccatū nec soluit nec punit: nul

li legi subiacet. **Boso.** Nō possū

aliter itelligē. **Anselm.** Liberi

or igit̄ est iusticia. si sola mīa

dimittit. qm̄ iusticia: qd̄ valde

inconueniēs videt̄. Ad hoc etiā

extendit̄ her̄ inconueniēcia ut ius

ticia deo simile faciat: q̄a sicut

deus nullius legi subiacet. ita et i

usticia. **Boso.** Resiste nequeo

rōni tue. sed cū pccapiat nobis

oīno dimitte pccatū: i nos: vi

det̄ repugnare. ut hoc nob̄ pcca

piat. qd̄ ipm̄ facē nō debeat. **An**

selm. Nulla i hoc est repugnā

cia: q̄ d̄ hoc nob̄ pccatū ut nō

psumam̄. qd̄ solius dei est. Ad

nullū enī p̄tinet vindictā facē:

nisi ad illū qui dñs est oīm. Nā

cū tene p̄tates hoc recte faciūt:

ip̄e facit. a quo ad ipm̄ sūt ordiā

te. **Boso.** Remouisti repugnan

ciā quā putabā inesse. Bz est ali

ud aliq̄ unde tuū h̄rē responsū

volo. Nā cū deus sic sic liber. ut

nulli legi. nullius subiacet iudi

cio. et ita sit benignus. ut nichil be

nignius excogitari queat. et nichil

sic rectū aut dectens nisi quod ip̄e

vult: mirū videt̄ si dicim̄. q̄ n̄

latenus vlt. aut non licet a sua

iusticiā dimitte. a quo etiā de h̄is

q̄s alijs facim̄. solem̄ indulgen

ciā petē. **Anselm.** Vex est quod

dicis de libertate et volūtate et

benignitate illius: sed sic ea de

ben̄ rōnabilit̄ itelligē: ut

diginitate eius nō videamur re

pugnare. Libertas enī nō est ad

in hoc qd̄ expedit. aut qd̄ debeat:

nec benignitas dicēda est. q̄a

liqd̄ deo indetē opat̄. Qd̄ at

digat̄. q̄a quod vult iustū est. et

qd̄ nō vult. nō est iustū. nō ita

itelligendū est: ut si deus velit

qd̄ libet inconueniēs iustū sit q̄

ipse vult. Non enī sequitur. si de

us mentit̄. iustū est mētiri: sed

potius illū deū non eē. Nā ne

quaq̄ potest velle mētiri vo

lūtās: n̄ in qua corrupta est ve

ritas. p̄mo deferendo veritatem

corrupta est. Sū ergo dicat̄. si

vult mētiri. nō est aliud q̄ si

deus est talis natura que velit
metiri. et ideo nō sequit iustū
mendacū. nisi ita intelligat iustū
cū de duobz impossibilibz diam.
si hoc ē illud est: q̄ nec hoc est.
nec illud est. Ut si quis dicat.
si aqua est siccū. et ignis est hu-
midus. Neutrū enī verū ē. Itaq̄
de illis tm̄ verū ē dicē. si dō hoc
vult. iustū est. qđ deū nō est in-
cōueniēs. Si enī dō vult ut plu-
at: iustū est ut pluat. Et si vult
ut homo aliqd occidat: iustū ē
ut occidat. Quappter si nō decet
deū aliqd iuste aut iordinate
facē. nō p̄met ad eius libtate
aut benignitate. aut voluntate.
pettante qui nō soluit deo qđ
abstulit īpunitū dūtere. **Bofo.**
Omnia m̄ auferis que putabāt
obici posse. **Anselm.** Vide ad
huc an deū hoc facē nō deceat.
Bofo. Libent̄ ausculto qđqd
dicas. **Caplm xij.** Et
nichil min⁹ sit tolāndū in
reꝝ ordie q̄ ut cātura cātorū
debitū honorē. et q̄ non sol-
uat qđ auferit. **Anselm.**

Nichil min⁹ tolerandū in
reꝝ ordine: q̄ ut creatā
creatorū debitū honorē auferat:
et nō soluat qđ auferit. **Bofo.**
Hoc nichil dāmus. **Anselm.**
Nichil aut̄ iustius tollerāt: q̄
quo nichil ē min⁹ tolerandū.
Bofo. Nec hoc est obscurū. **An-**
selm. Puto ergo q̄ nō dices

deū debē tolerare quo nichil tol-
lerat iustus: ut creatura nō id-
dat deo qđ auferit. **Bofo.** Imo pe-
nita negādū video. **Anselm.** Itē
si deo nichil maius aut melius:
nichil iustus q̄ honorē illi ser-
uat ī reꝝ disposiōe sūma iusta-
tia. quē nō est alius q̄ ipse dō.
Bofo. Hoc q̄ nichil apas. **An-**
selm. Nichil q̄ seruat dō iustū
q̄ sūe dignitatis honorē. **Bofo.**
Concede me oportet. **Anselm.**
Videt tibi. q̄ cū itegre seruet. si
sic auferi sibi p̄mittit. nec sol-
uat. nec auferentē puniat. **Bofo.**
Nō audeo dicē. **Anselm.** Nāc ē
ergo ut aut ablatū honorē solua-
tur. a pena seq̄tur. Alioq̄m aut
sibi deus ipi iustus nō erit. aut
ad utrūq̄ īpotens erit: qđ nefas
est aut cogitare. **Bofo.** Nichil iō-
nabilius dici posse itelligo.
Cap xij. Cuiusmōi dei hōr
sit pena peccātis. **Anselm.**
Sed volo a te audire si pena
peccātis sit illi hōr: aut
cuiusmōi honor sit. Si enī peā
peccātis nō est eius hōr. cū per-
cator nō soluit qđ abstulit. sed
punit. sic p̄didit honorē suū.
ut nō recuperet: qđ hys q̄ dictū
sūt repugnare videt. **Anselm.**
Deū īpossibile est honorē suū p̄-
dere. Aut enī p̄dō sponte soluit
qđ debet: a deus ab īuito acci-
pit. Nā aut hō debitū subiecti
onē deo. siue nō peccādo. siue

qđ peccat solūdo volūtatē spon-
tanea cētibet: aut dē eū iūitū
sibi torquēdo sibiāt. et sic se dñm
eius ostendit. qđ ipse hō volūta-
te renūsat fatēri. In quo conside-
randū. qđ sicut hō peccādo rapit
qđ dei est: ita dē puniēdo homi-
nē aufert qđ hōis est. Quippe nō
solū id suū alicui esse dē qđ iā
possidet: sed quod iēuis pētatē
qđ habeat. Quoniā ergo ita fctū
est. ut bātudmē hēre possēt. si nō
peccasset: cū ppter peccātū bātudmē
et dñi bono pruiet: de suo qñis
iūitus soluit qđ rapuit. Quā lūz
deus hoc ad usū suū cōmodi nō
trāfferat qđ aufert. sic homo pe-
cuniā quā alij aufert. i sūā con-
fert utilitatē: hoc tamē quod ra-
puit vel aufert utat ad suū hōrē.
p hoc qđ aufert. Aufēdo enī. pec-
catōrē et que illius sūt sibi subiet-
ta eē probat. **Bofo.** Placet qđ
diat: sed est et aliud ad qđ tuā
responsionē postulo. **Capl' xv.**
**Si dē illad modū pnaat ho-
norē suū violari.**

Nam si deus sicut pbas suū
debet honorē seruare. aut
admodū patit illū violari. Quia
enī enī aliquo mō ledi sūnt: nō
itēgre nec pfecte custodit. **Intel**
Dei honorē neqđ aliqđ qñtū ad
illū ptinet addi uel minui. Idē
nāq ipse sibi est hōr i corruptibi-
lis: et nullo modo mutabilis.
Vex qñdo vnaqđq creatura suū

et qñ sibi pceptū ordinē. siue nā-
lit siue rōnabilit' seruāt. deo o-
bedire. et eū hōrare diat: q hoc
maximē rōnal' natā. cui datū ē
itelligē qđ debeat. Que cū vult
quod debeat. deū honorat: nō q
illi aliqđ confert. sed qñ sponte
se eius volūtatē et dispositioni
subdit: et i rerū vniūsitatē ordi-
nē suū. et eiusdē vniūsitatis p-
chritudinē qñtū in ipā ē seruāt.
Cū vero nō vult qđ debeat. deū qñ-
tū ad illā ptinet ilhonorat: qñ
nō se sponte subdit illius dispo-
sitioni: et vniūsitatis ordinē
qñtū in se est pūrbat. licet p-
tē aut dignitatē dei nullatenus le-
dat aut decolorat. Si enī ea que
celi ambitu cōtinent velle nō
ēē sub celo. a' elongari a celo:
nullatenus possent nisi sub celo
esse nec fugē celū. nisi appropi-
do celo. Nā et vnde et quo. et
qua irent. sub celo essent: et qñ
to magis a qualibz celi pte elō-
garent: tanto magis oppositē
parti ppinqrent. Ita qñis hō
vel malus angelus dīne volū-
tati et ordinatiōi subiatē nō
lit: nō tñ eā fugē valet. Quā
si vult fugē de sub volūtatē in-
bente: arret sub volūtatē pu-
nientē. Et si queris qua trāsit:
nō n sub volūtatē pmittentē.
Et hocipsū qđ puerse vult ad
vniūsitatis pfecte ordinē i pl-
chritudinē sūma sapiā cōiūtat.

Ipā nāq; pūctibus spōtanea sa-
tisfactio. uel a nō faciēte pene ex-
actio. excepto hoc. qd d's de mal'
mīlis modis bona facit. in eadē
vniuersitate suū tenet locū. et or-
dinis pulchritudinē: quas si di-
uina sapiā. ubi pūctas rectū
ordinē pūrbare nitit. nō adde-
ret: fieret in ipsa vniuersitate
quā deus debet ordinare quedā
ex violētā ordīs plchitudine de-
formitas: et deus in sua dispo-
sitione uideret deficē. **Queduo**
quoniā sicut s't mōdū uenēna. i-
ta s't īpossibilia: nāc est ut oē
pān satisfactio aut penā seqt.

Boso. Satisfacti obiectiōi mee.

Anselm. Valā igit est qd deū
qntū in ipō est nullus p't hono-
rare uel exhonozare: sed qntū in
se est hoc aliis facē uidet. cū uo-
lūtātē suā uolūtātē eius subiat
aut p'bnahit. **Boso.** Nescio qd
dica queā dicē.

Capit. xvj.

**Ratio qd numerū angelorū
q ceciderūt īstaurēd' sit de hōibz.**

Adhuc addā ali. **Anselm.**

quid. **Boso.** Tā diu dic: do-
net me tedeat audire. **Anselm.**

Deū cōstat pposuisse. ut de hūā-
na natura quā fecit sine p'ccō.
numērū angelorū q ceciderāt re-
stitueret. **Boso.** Hoc credimus:
sed uellē aliquā hūm' rei rōnē
habē. **Anselm.** Fallis me. Nō
enī pposuim' tractare. nisi de
sola icarnatione dei: et tu in

iterferis. alias qōnes. **boso.** Re-
uolūtaus. hilare dūtorē diligit d's.
Nā nemo pbat se hilare dare qd
pmitit: qm qui plus dat qm
promittit. **Dic** ergo libent' qd
qro. **Anselm.** Rōnale naturā
que dei p'ceptatione b'ta est uel
futura ē in quodā rōnabili et p-
fecto numero p'stā esse a deo.
ita ut nec maiore nec minore
illū esse debeat nō est dubitan-
dū. **Aut** enī nescit d's quo nūō
melius eā debeat cōstitui. quod
falsū: aut si facit i eo illā consti-
tuer. quē ad hoc decengorē in-
telliget. **Quappt** aut ageli qui
cecidērūt facti erāt ad hoc. ut
esset intra illū numērū: aut qd
extra illū p'mane nō potuerūt
ex nātate ceciderūt. qd absurdū
est opinari. **Boso.** Veritas ē a-
perta: qd dicis. **Anselm.** Qm
g de illo nūō eē debuerūt. aut
restaurāndus est ex nātate nūō
eorū: aut in īpfecto remanebit
numero rōnal' natā que ī nūō
p'fecto p'stā est: qd eē nō p't.
Boso. Restaurādi pauldubio
sūt. **Anselm.** Necessē ē ergo eos
de hūāna: qm deātia nō esta-
lia de qua possit natā restau-
rari. **Capit. xvij.** **Quali**
angeli pro illis nō possūt
restitui. **Boso.**

Qur autē nō ipi aut alij a-
geli pro illis nō pnt re-
stitui. **Anselm.** Sū uidebis nos

tre rationis difficultate. intelliges
eorum reformationis impossibilitate.
Alii autem angeli pro illis restitu-
tui non possunt. Ideo ut taceam quod
hoc repugnare videatur prime
creationis perfectioni quia non debent
nisi tales esse possint. quales illi
fuisse si non peccasset: cum illi nul-
la visa vindicta peccati perseueras-
sent. quod post illorum casum alius qui
pro illis restituerent esset impossi-
bile. Non enim puter laudabiles
fuisse si stant in ueritate: et qui nul-
lam nouit penam peccati: et qui semper
eam aspirat eternam. Nam nequaquam
putandum est bonos angelos esse
confirmatos casu malorum: sed suo
merito. **¶** Sicut namque si boni
cum malis peccasset simul dam-
nati essent: ita ut iusti si cum
iustis stetissent puter confirmati
essent. Quippe si aliqui eorum non
nisi aliorum casu confirmandi erant
aut nullus unquam confirmaretur: aut
erat aliquem casum. qui ad alios con-
firmandos puniret: que utique ab-
surdum sunt. Illo itaque modo confirma-
ti sunt illi qui steterunt: quo pariter
confirmati fuissent omnes si stetissent.
Quem modum ostendi sicut potui:
ubi tractauimus. cur dyaboli perseueran-
tia non dedit. **Capitulum xvm.**
**Utrum plures fuisse homines
qui sint mali angeli.**

Probasti malos an-
gelos de humana natura
factos. Et patet ex hac ratione

quia non in minori numero erant
homines electi: quam sunt angeli repro-
bati. **¶** Si utrum plures fuerint fuisse
si potes ostende. **Anselm.** Si an-
geli antequam quidam illorum caderet.
erant in illo perfecto de quo dixi-
mus numero: non sunt homines
facti. nisi pro reformatione an-
gelorum perditorum: et palam est. quia
non erant plures illis. **¶** Si autem ille
numerus non erat in illis omnibus ange-
lis. complendum est de hominibus. et quod
perierit. et quod prius decerat: et
erant homines electi plures repro-
bis angelis. Et sic dicemus. quia
non fuerunt facti tamen ad restauran-
dum numerum imminutum: sed etiam ad
perficiendum nondum perfectum. **Woso.**
Quid potius tenendum est. an an-
geli prius facti sunt in numero. an non.
¶ Sed mihi videtur dicam. **Anselm.**
Woso. non possum plus a te eri-
gere. **Anselm.** Si homo factus est
post casum malorum angelorum. sicut
quidam intelligunt. in genesi: non
video posse me per hoc probare
alterum eorum determinare. Potest ei
per prout esse quod angeli prius fuerint
in numero perfecto: et postea factus
sit homo propter restaurandum in-
minutum eorum numerum: et potest esse
quod non fuerint in numero perfecto. quia dis-
ferebat deus. sicut adhuc differt.
illum imple numerum. factum huma-
nam naturam suo tempore: unde aut solum
modo numerum nondum integrum per-
ficit. aut si minueret restitueret

Si autē tota creatura simul facta
et dies illi in quibus moyses is-
tū mūdū non simul ēē factū vi-
detur dicē. alit̄ sūt intelligēdi. q̄
sicut videm⁹ istos dies in quibus
viviunt⁹: intelligit neq̄s quomodo
facti sūt angeli ī illo ītegro nūdo.
Quippe si ita esset videtur iniqui-
ex nēitate aut aliq̄ angeli uel
homines casuri erāt. aut plures
essent in illa celesti ciuitate. q̄
illa pfecti numeri cōueniēcia
exigeret. **S**i gō oīa ista simul facta
sūt. sic vident⁹ angeli. et duo p-
mi homines ī nūdo īpfecto fuisse:
ut de hominib⁹. si nullus āgelus
caderet. qd̄ deceret solū pfiat⁹.
et si aliq̄s periret. hoc quopq̄
caderet restitueret. et hōis natū
que īfirmior erat q̄ deū exausa-
ret. atq̄ dyabolū cōfundet. si il-
le casū suū infirmitati sue īpu-
taret. cū ipsa īfirmior staret.
Ac si eadē ipsa cadet. mltō ma-
gis deū defendet cōt̄ dyabolū
et oīa scipsā: cū ipsa facta val-
de īfirmior et mortal⁹. in electis
de tanta īfirmitate tāto alius a-
scendat. q̄ vnde dyabolus cecidis-
set: q̄nto boni angeli quopq̄ eq̄-
litas ei debet pferat⁹ post rui-
nā malor⁹: q̄ pserauerūt. **E**x
hīs rōnib⁹ potius m̄ videt⁹: q̄
ī angelis nō fuit ille pfectus nu-
merus. quo ciuitas illa superna
pfiat⁹: q̄m si hō simul cū ange-
lis factus nō est. sic īpossibile ē

esse: et si simul facti sunt. quod
magis putat mlti. q̄m legit⁹:
q̄ vult inethū. creauit oīa simul.
videt⁹ necesse ēē. **S**ed et si pfectio
mūdane creatē non tantū est in-
telligenda ī nūdo indiuiduor⁹. q̄m
tū in numero naturar⁹. natē est
humanā naturā aut ad cōple-
mentū eiusdē pfectionis ēē factā.
aut illi suphabūdare: qd̄ de mi-
nima vermuculi natura dicit nō
audem⁹. **Q**uare pro scipsa ibi
facta ē: et nō solū pro restaurā-
dis indiuiduis alterius nature.
Vnde palā est. q̄ etia si angelus
nillus perisset: homines tamē in
celesti ciuitate suū locū habuisset.
Destur itaq̄ q̄ā ī angelis atq̄
quidā illoz caderet: nō erat ille
pfectus nūdo. **A**lioq̄ natē erat ut
aut homines. aut aliq̄ angeli ca-
deret: q̄m extra numerū ibi nul-
lus manē poterat. **B**oso. **N**on
nichil effensa. **C**aplm̄ xix. **E**t
hō nō possit saluari s̄ p̄m̄ satis
Est et alia ratio **fide. Intel**
ut m̄ videt⁹. que nō parū
suffragat illi sentēcie: que āgelos
nō esse factos ī pfecto nūdo existi-
mat. **B**oso. **D**ic illā. **Intel**
Si angeli ī numero pfecto facti sūt.
et nullaten⁹ facti sūt homines. n̄ pro
restauratiōe p̄ditor⁹ angelor⁹: pa-
lā est q̄ nisi ab illa b̄tudiē an-
geli cecidisset. homines ad illā non
ascenderet. **B**oso. **H**oc constat.
Intel
Si q̄s ergo dixit. quia

tantū letabūt electi hominēs de angelorū p̄dicatione. q̄ntū gaude būt de eorū assumptione: q̄m absq̄ dubio her non esset. nisi illa fuisset. Quō poterūt ab hac puerisā gratulatione defendi. aut quō dicemus āgelos q̄ ceciderūt in hōibz restauratos? si illi sine hoc vicio p̄māsu erāt. si nō cecidisset. id est sine gratulatione de casu illoꝝ. **Istū vō sine illo eē poterūt: p̄mo q̄ liter cū hoc vicio beati eē debebūt. Deinde qua audacia dicem? deū nō velle aut nō posse hanc restauracionē sine vicio facē. Bosō. Nōne silitur est ī gentibz. que ad fidē vocatē sūt. q̄ illā iudei repulerūt. Ancelmus. Non. Nā si iudei oēs credidissent. gētes tamē vocarent. q̄a in om̄i gente q̄ timet deū et opatur iusticiā. acceptus est illi. Sed quoniā iudei aplos cōtēperunt. ea tūc fuit occasio: ut ad gentes illi cōverterent. Bosō. Nullo mō video. quid cōtra her dicere possi. Ancelmus. Vñ tibi videt accidē singlis illa leticia de alieno casu. Bosō. Vnde? Nā n̄ certus erit unusq̄sq̄ q̄m ubi erit n̄llaten? eēt. nisi alius inde cecidisset. Ancelmus. Si ḡ nullus hac certitudine h̄ret: nō eēt vnde vllū de alieno dāpno gaudet. Bosō. Ita videt. Ancelmus. Putasne illoꝝ aliquē habiturū certitudinē hinc? si m̄lto plures erūt q̄ q̄ ceciderūt. Bosō. Nequaquā pos**

sū opinari. q̄ habeat aut habē debeat. Quomō nāq̄ poterit q̄s scire vtrū pro restaurando q̄s iminutū erat. aut pro p̄pledo q̄d nondū erat p̄fertū de illo numero cōstituēde ciuitatis sit fcs. **Sed oēs certi erūt se factos eē ad p̄ficiendū illā ciuitatē. Ancelmus. Nō igit̄ habebit aliq̄s. Ergo si plures erūt q̄ reprobi angeli nullus poterit aut debeat scire se nō esse ibi assumptū nisi pro alieno casu. Bosō. Vex ē. Ancelmus. Non igit̄ h̄bit aliq̄s an gaudere debeat de alteri p̄dicatione. Bosō. Ita sequitur. Ancelmus. Sū itaq̄ videam? q̄ plures erūt hōines electi q̄ sūt reprobi angeli? illa nō sequitur in cōueniēcia. quā seq̄ est necesse. si plures nō erūt: et cū ipossibile si vllū in alia ciuitate futurū in cōueniēs. videt nātē eē. ut angeli nō sint facti illo p̄fecto nūo: et si plures sūt sūt beati homines. q̄ sint miseri angeli. Bosō. Nō video quā rōne hoc negari queat. Ancelmus. Aliā adhuc eūsdē scētēne posse dici puto rōne. Bosō. Hāc quoq̄ p̄fite debes. Ancelmus. Sicutū hāc mūdi molē corporea in melius renouādā: nec hoc futurū eē. donec impleat nūus electorū hōim. et illa btā p̄ficiat ciuitas. nec post eius p̄fectionē differendā. Vñ colligi p̄t. deū ab initio p̄posuisse. ut vtrūq̄ si**

multū pfect. quatin⁹ et minor
idē insensibilis que deū nō sen
tiet naturā ante maiore que
deo frui debet nequaquā pfectet.
et ī maiore pfectione mutata ī
melius. suo quodāmo q̄i cong
tularet: p̄mo oīs creatura. de
tā gloriosa et tā ammirabili sui
cōsumaciōe. ipsi creatori. et sibi
iūte quēq̄ suo mō etne cōgau
dendo laudaret. Quatin⁹ qd
volūtas in rōnabili creatura
sponte facit: hoc etiā insensibi
lis creatura p dei dispositionē
natalit exhibet. Volem⁹ nāq̄
ī maiore mō exaltaciōe gnu
dere: ut cū in natalicijs sōrū
festiua exultatione iocundam
de glā eoz letātes. Quā senten
tiā illud adiuvare videret. qā
si qdā nō petasset. differret dō
tū illā civitatē pfer. donec cō
pleto ex homibz quē expecta
bat nud. Ipsi quoq̄ homines
ī corporibz ut ita dicā ī mortali
tate tñsmutarent ī mortalita
tē. Habebāt enī in paradiso qn
dā īmortalitatē. id est p̄tatem
nō moriendi. Vt nō erat īmor
talis her potestas: q̄ poterat
mori. ut scz ipsi nō posset nō
mori. Qd si ita est. ut videliq̄
rōnale illā et beatā civitatē. a
hāt mūdānā insensibilesq̄ na
turā dō ab initio p̄posuerit sū
p̄fici videret: q̄ aut illa civitas
nō erat cōpleta ī nūo angeloz

ante ruinā maloz: sed expecta
bat dō. ut eā de hoibz cōpleret.
q̄ndo corporeā mūdi naturā ī
melius mutaret. aut si pfecta
erat numero. nō erat pfecta ī
cōfirmatione. et diffenda erat cō
firmatio. etiā si nullus petasset
ī ea usq̄ ad eandē mūdā quā ex
pectam⁹ renovationē. aut si nō
diutius illa cōfirmatio diffenda
erat et accedenda erat mūdā
na renovatio. ut cū eandē cōfir
matione fieret. Vt q̄ mūdā nō
iuter factū deus renovare. et a
dē res que post renovatiōē illā
nō erūt in ipso initio anteq̄ ap
paret cur facte eēt. desinē ista
tueret. oī caret rōne. Dequit
igit q̄ angeli nō ita fuerūt ī
nūo pfecti. ut eoz cōfirmatio
dū nō differret. p̄ptea q̄ mū
di noui renovationē mor opo
tēt fieri: qd nō cōuenit. Et autē
eandē cōfirmatiōē usq̄ ad mūdi
futurā renovationē differre deus
voluit cōueniēs videt. Vsem
cū illā in aliq̄b tā ato pferit.
et cū intelligi possit. q̄ ī p̄mus
hōibz q̄r petauerūt illā fenssi
si nō petassent. sicut fecit ī p̄
seuerantibz angelis. Quāvis ei
non dū p̄ueherent ad illā equa
litatē angeloz. ad quā ventu
ri erāt homines. cū pfectus eēt
nūo dō illis assumēdus. ī illa
tamē iustitia ī qua erat videt
qā si viassent ut reptati nō pe

peccarent ita confirmarentur
 omni p[er]gime sua. ut ultra pec-
 care nō possent: quēadmodū
 q[ui] vici peccauerūt sic īfinati
 sūt. ut q[ua]ntū in ip[s]is est sine p[ec]-
 cato esse nō p[oss]ūt. Q[ui]s enī aude-
 at dicē plus valē iusticiā ad
 alligandū in seruitute hominē
 ī prima suā sione sibi cōsentie-
 tē: q[ui] valēt iusticia ad confir-
 mandū eū in libertate sibi in
 eadē p[ri]ma tēptatione adheren-
 tē. **Nā** quēadmodū quoniā
 hūāna natā tota erat ī p[ri]mis
 parētib[us]. tota ī illis victa ē ut
 peccaret. excepto illo solo homi-
 ne. quē deus sicut sine semine
 viri de sūgine facit. sic sicut a
 p[ro]p[ri]o ad se ferre nō: ita ī eis dē to-
 ta viasset. si nō peccasset. **Res-**
 tat q[ui]d ut nō cōpleta ī illo p[ri]mo
 angelor[um] nu[m]o sup[er]na ciuitas:
 sed de hōib[us] cōplenda fuisse di-
 cat. **Que** si rata sūt: plures e-
 rūt homines electi. q[ui] sūt āgeli
 rēp[ro]bi. **Respo.** Rationabilia
 michi valde vident[ur] que dicis.
 que dicis. **Bed** quid dicem[us]
 q[ui]a legit[ur] de deo. cōstituit termi-
 nos p[ro]p[ri]or[um] iur[um] numer[um] filior[um]
 isrl[em]. **Q[ui]d** quidā. q[ui] pro filior[um]
 iuenit angelor[um] dei. sic expo-
 nūt. ut scd[un]d[u]m numer[um] beator[um]
 angelor[um] assumēdus itelligat[ur]
 numerus elector[um] hōim. **Anselm[us].**
Hoc nō repugnat dicte sentē-
 tie. si certū nō est q[uo]d totidē ā-

geli cecidisset. q[ui] remanserūt.
Nā si plures sūt electi angeli
 q[ui] rēp[ro]bi. et necesse est ut ip[s]i
 bos electi homines restauret: et
 potest fieri. ut b[ea]tor[um] num[er]o co-
 equent[ur]. et sic plures erūt hōi-
 nes iusti. q[ui] angeli iusti. **Bed**
 memento quo pacto cepi respō-
 dere q[uest]ioni tue. videlicet ut si
 quid dixerō quod maior confir-
 met auctoritas. q[ui]us illud iō-
 ne probare videar. nō alia cer-
 titudinē accipiat. nisi q[ui]a interī
 ita m[ichi] videt[ur]. donec d[omi]n[us] michi
 melius aliquo modo reuelat.
Certus enī sū si q[uo]d dico. q[uo]d sa-
 cre s[an]c[t]e scripture absq[ue] dubio contra-
 dicat. q[ui]a falsū est: nec illud te-
 nere volo si cognouerō. **Bed** in
 illis rebus de quib[us] diuisa sen-
 tiri p[oss]ūt sine piculo. sicut est
 istud. vnde nūc agim[us]: si enī
 nescim[us]. vtr[ut] plures homines
 eligendi sūt. q[ui] sit angeli p[ro]di-
 ti an nō. et alter[um] eor[um] estima-
 mus q[ui] alter[um]: nullū puto aīe
 eē piculū. **Si** inq[ui] h[uius]m[od]i reb[us]
 sic exponim[us] d[omi]na dicta. ut diu-
 sis sentētijs fauere videant[ur]. nec
 alicubi iuenit. ubi q[uo]d indubi-
 tāter tenendū sit determinet[ur]:
 nō arbitror rēphendi debē. **Illis**
 autē q[uo]d diuisti. cōstituit terminos
 p[ro]p[ri]or[um] seu gentiū iuxta numer[um]
 angelor[um] dei. q[uo]d in alia transla-
 tione legit[ur]. iur[um] numer[um] filior[um] is-
 rahel. q[ui]ā ambe t[ra]nslatiōes aut

ide significant: aut diuisa fue
repugnāna. ita itelligendū ē
ut et p angelos dei. et p filios
isrl' significant boni angeli tan
tūmodo. aut soli homines electi.
aut simul angeli et homines
electi. tota scilicet illa ciuitas su
pna: aut per angelos dei sū
angeli tm. et p filios isrl' soli
iusti homines. aut soli angeli p
filios israhel. et iusti homines
per angelos dei. **Si** boni ange
li designant p utrūq; idem est
q; si solū p angelos dei. **Si** vō
tota celestis ciuitas. hic sensus
est. qā tā diu assument ppli.
id est mltitudines elcōy hōim.
aut tā diu erūt in hoc sūo po
puli. donec de homibz pdesti
natus nūs illius ciuitatis nō
dū pfectus cōpleat. **h**ed non
video nūc quomō soli angeli
aut simul et angeli et homines
sū p filios isrl' itelligātur.
Bōs aut homines filios isrl' si
cut filios abrahe vocari: nō
est alienū. Qui angeli quoq;
dei per hoc recte possūt vocari:
qā angelicā vitā imitant. at
q; silitudo et equalitas illis
angeloy pmittit in celo: et
q; omēs iuste viuētes angeli
sūt dei: vñ ipsi cōfessores et
martires angeli dicūt. **Q**ui
enū cōfiteat et testat veritatē
dei: nūc id ē angls eius ē.
Et si malus hō dicit dyabls

sicut de iuda dicit dñs ppter sim
litudinē malicie: cur nō et bo
nus homo dicatur angelus ppter
imitationē iusticie. **Q**uare pos
sum? ut puto deū dicit cōstituit
se terminos ppoloy iuxta numer
electoy hōim. **N**ā tā diu erunt
ppli. et erit hōim i hoc mūdo p
creatio: donec nūs elcōy hōim
cōpleat: et eo cōpleto cessabit
ē hōim genatio. que fit i hac
vita. **A**t si per angelos dei intel
ligim? scōs anglos tm. et p fi
lios isrl' solūmō iustos homines.
duobz modis itelligi pōt: qz cō
statuit terminos ppoloy iuxta nu
mer angeloy dei: aut qā tātus
ppls. id est tot homines assumēt.
quot sūt angeli dei: aut quia
tam diu erūt ppli: donec nūs
angeloy dei cōpleat ex hōibz.
Et vno solo mō exponi posse
video. cōstituit terminos ppoloy
iuxta nūm filioy isrl': id est qz
sicut sup dictū est tā diu erūt
ppli in hoc sūo. donec numer
scōy hōim assumat. **E**t collige
tur ex vtrāq; trāslacione: q; tot
assumūt homines quot remā
serūt angeli. **V**n tamē nō seq
tur q; nūs ppoloy angeli ex hōi
bus restituti sint: tot ange
los creasse quot pseuerauerūt.
Quā tamē si dicit iuementū ē
rit quomō rate nō sint iōnes
supra posite: que vident osten
dere. nō fuisse i angel' priusq;

quidā illoꝝ cadent. illū pfectū
numez quē supra dicit. et plēs
homīes elcōs futōs q̄ sit angeli
mali. **Woso.** Nō me pemitet q̄
coegi te. ut de angelis dicēs. Nā
nō frustra factū est. Nūc redi ad
id unde digressi sum. **Anselm.**
Constat deū pposuisse. ut de hōi
bus angelos qui ceciderāt resta
taueret. **Woso.** Certū est. **Anselm.**
Tales ḡ oportet ēē homīes ī illa
ciuitate supna. q̄ pro āgelis in
illā assumūt. quales ibi futuri
erāt pro q̄bus ibidē erūt: id est
q̄les nūc sūt boni angeli. Alio
q̄ nō erūt restaurati qui cea
derūt. Et seq̄tur q̄a deus a nō
poterit p̄ficē bonū qd̄ incepit.
aut penitebit eū tantū bonū ī
cepisse: que duo absurda sūt.
Woso. Vere oportet ut equales
sint homīes bonis angelis. **An
selm.** Angeli boni vnq̄ ne pec
cauerūt. **Woso.** Non. **Anselm.**
Potesne cogitare q̄ hō qui aliqui
peccauit. nec vnq̄ deo pro p̄cō
satisfiat. s̄ tñ īpunitus dimit
tit. equalis sit angelo. q̄ nūq̄m
peccauit. **Woso.** Verba ista cog
itare et dicē possū. sed sensū eorū
cogitare neq̄o: sicut falsitatē
nō possū intelligē vītātē esse.
Anselm. Non ḡ deet deū ho
minē peccantē sine satisfactiōe
ad restauraciōē angeloy assumē
p̄ditoꝝ: qm̄ veritas nō patit
eū leuari ad eq̄litatē beatorū.

Woso. Sic ostendit id. **Anselm.**
Considera etiā in solo homine
sine hoc quia debet angelis eq̄
ri. vtrū eū talis deus ad beati
tudinē vllā. vel talē qualē ha
bebat anteq̄ peccaret debeat pro
uehē. **Woso.** Dic tu quod cogi
tas: et ego cogitabo qd̄ poterō.
Anselm. Ponam aliq̄ diui
tē in manu tenē p̄ciosā mar
garitā. quā nulla vnq̄ pollū
cio tetigit. et quē nllus aliū
possit amouē a manu ei nisi
ipso p̄mittēte. et ea disponat
reddē in thesaurū suū. vbi sūt
harissima et p̄iosa que possi
det. **Woso.** Cogito hoc velut an
te nos sit. **Anselmus.** Quid si
ipse p̄mittat eandē margaritā
ab aliquo iūdo exuta de ma
nu sua ī tēnū. cū phibē possit.
ac postea eā de tēno sumēs pol
lutā et nō lotā. in aliquē suū
mūdū et carū lotū. deinceps il
lā sic seruatiua recōdat. puta
bis ne illū sapientē. **Woso.** Q
mō possū hoc. Nā nō meli
et̄ satis ut margaritā tuā mū
dā tenēt et seruaret q̄ pollutā.
Anselmus. Nōne similiter facit
deus. qui hominē angel forā
dū sine p̄cō q̄ ī manu sua
tenebat ī paradiso. et p̄misit ut
accēsus iūdia dyaboli eū in lu
to p̄cā q̄ius cōsentiente dēret.
Si em̄ phibē vellet dyabolū.
nō posset reptare hominē: p̄

mo inq̃ silite: facit. si hominē
 sorde p̃cā maulatū. sine om̃i
 lauatione. id est absq̃ dñi satisfac-
 tione talē semp̃ māsuz. sal-
 tē in paradiso de quo eiectus fue-
 rit reducat. **Woso.** Etilitudine
 si deus hoc facit. negare nō au-
 deo: et idcirco eū hoc facere posse
 nō annuo. Videt̃ enī aut qđ
 p̃posuerat pagē nō potuisse: a
 boni p̃positi eū penitus: que
 in deū cadē nequeat. **Anselm.**
 Tene igit̃ certissē. qđ sine satisfac-
 tione. id est sine debiti solutio-
 ne. nec potest peccatū i-
 punitū dimitte: nec p̃cā ad
 bñitudinē. vel talē quā hēbat
 ateq̃ peccaret puenire. Nō enī
 hoc mō repararet homo. vel
 talis qualis fuit ante peccatū.
Woso. Rationibz tuis oīno cō-
 tradicē nō possū. Sed quid est
 qđ dicam̃ deo: dimitte nobis
 debita nr̃a. et oīs gens orat
 deū quē credit vt dimittat si-
 bi p̃cā. Si enī solum: aut
 oramus vt dimittat: Nūq̃
 deus iniustus ē. ut itē exigit
 qđ solutū est. Si aut̃ nō sol-
 uim̃: aut frustra oram̃. ut
 faciat. qđ qđ nō cōuenit. facē
 nō potest. **Anselm.** Qui
 non soluit: frustra dicit dīte.
 Qui autē soluit supplicat: qđ
 hocipm̃ p̃cā ad solutioē ut
 supplicet. Nā deus nulli qđq̃
 debet: sed oīs creatura illi de-

bet. Et ideo non expedit homi-
 ni ut agat cū deo. quādamodū
 par cū par: sed de hoc opus nō
 est tibi nūc respondē. Cū enī
 agnosces aut dñs xp̃s mortuus est:
 forsitan videbis per te quod
 quis. **Woso.** Suffiat ergo nūc
 michi. qđ de hac q̃stione isp̃s
 des. Et at nullus hō ad bñtu-
 dinē puenire queat cū p̃cā aut
 solui a peccato. nisi soluit qđ
 inpiuit peccādo sic apte mōstra-
 sti: vt etiā si velim nō possim
 dubitare. **Capitulum xx.** Et scđm
 mensurā p̃cā opteat eē satisfactō.
 nec hō p se eā facere possit.

Hoc **Anselmus.**
 quoq̃ nō dubitabis ut
 puto. qā s̃m mēsurā peccati op-
 tet satisfactionē eē. **Woso.** Ali-
 aliq̃tenus iordinatū manet pec-
 catū: qđ esse nō potest. si dñs ni-
 hil relinq̃t iordinatū in r̃gno
 suo. Sed hoc est p̃statutū. quia
 qđlibet par i cōueniēs i possibi-
 le est in deo. **Anselm.** Dic ergo
 quid solves deo pro peccato tuo.
Woso. Pātenā. cor contritū
 et hūiliatū. abstinenā et mū-
 timodos labores corporis. et ve-
 niā dandi et dimittendi. et obe-
 dienā. **Anselmus.** Quid in oī-
 bus hys deo das. **Woso.** An
 nō honoro deū: qñdo p̃t timo-
 re eius et amore in cordis cōtri-
 tione leticiā tēpalē abiao. in
 abstinecijs et laboribz. Delitāo

nes et quietē huius vite calco?
in dando et dimittendo que me
a sūt largior. ī obediēcia meip
sū illi subitao. **Anselmus.** Sū
reddis qđ debes deo. etiā si non
peccasti? nō debes hoc cōputā
pro debito: quod debes pro pec
cato. Omnia autē ista debes deo
que dās. Tantus nāq; debet ee
ī hac mortali vita amor. et ad
qđ pūnet oīo desiderū pueni
di ad id ad quod factus est. et
dolor qā nondū ibi es. et timor
ne nō puenias: ut nullā leticiā
sentire debeas. nisi de hīs que tibi
aut auxiliū aut spē dant pueni
endi. Non em̄ merens hīc: qđ
nō scdm q est amas et desideras?
et de quo qz nōdū habes. et ad
huc utrū habitū sis an nō in
tanto es pido. nō doles. Ad qđ e
ciā pūnet quietē et delectaciōes
mūdanas que animū ab illa q
ete et vera delectatione reuocāt
fugē. nisi qntū ad ītentionē il
luc pueniendi cognoscas sufficē.
Orationē vero ita debes consi
derare te facere ex debito. sicut in
telligis: qz qđ das nō a te habes
sed ab illo cuius seruus es tu. et
ille cui das: et natura te docet.
ut cū seruo tuo id homo hōi fac
as. qđ tibi ab illo vis fieri? et qz
qui nō vult dare qđ habet: nō
debet accipe qđ nō habet. De di
missione vō breuiter dico. qā nī
latens pūnet ad te vīdicta. sicut

supra dixim? qz nec tuus es. nī
ille tuus. aut suus qui tibi fecit
iuriā: sed vni dñi serui facti
ab illo de nichilo sum? estis. Et
si de cōseruo tuo te vīdicās: ubi
aū qđ pūni dñi est et vīdias o
niū est. sup illū supbe psumis.
In obediēcia vero quid das de
o qđ nō debes? cui iubēti totū
quod es. et qđ habes. et qđ po
tes debeas? **Boso.** Nichil iam
audeo in omibz hīs dicē me dāe
deo qđ nō debeo. **Anselmus.**
Quid ergo soluis deo pro pecca
to tuo? **Boso.** Si meipm a qđ
quid possū. etiā qñ nō pecco.
illi. deo debeo ne peccē: nichil
habeo qđ pro pccō reddā. **An**
selm. Quid g̃ erit de te? Quo
mō potis saluus ee? **Boso.** Si
rōnes tuas cōsidēro: nō video
quomō. Si autē ad fidē meā re
currā: in fide xpiana que p di
lectionē opatur. spero me posse
saluari. Quia legim? si iustis
ouerfus fuit ab iusticia. et fecit
iusticiā: oēs iusticias eius tra
didit obliuioni. **Anselm.** Hoc
nō dicit nisi de illis. qui aut qđ
tauerūt xpm anteq̃ veniret.
aut credūt in eū postq̃ venit.
Bz xpianā fidē qī nūq̃ fuisse
possum? qñ sola rōne vtz ad
uētus eius ad saluatiōem hōim
eēt necessariū querē pposuim?
Boso. Ita fecim? **Anselm.**
Sola igit rōne pcedam? **Boso**

Quāvis me tangustas quasbā
duco: desidero tamē multā. ut
sicut incepisti progredians. **Ca-**
plm vii. Quāti pōderis sit

Pona sūm. **Anselm.**
mus oīa illa quo modo
posuisti te pro pō tuo soluere
posse te nō debet: et videam⁹ u-
trū possint sufficē ad satisfactio-
nē vni⁹ tā parui pō: sicut est
vnius aspect⁹ contra volūtātē de-
Boso. Nisi q̄ audio te hoc im-
ponē q̄stionē putare me hoc p-
tati vna sola pūctione dele.

Anselm. Pondū considerasti
quāti ponderis sit pō. **Boso.**

Didyl iuenio Nūc ostendisti m.

Anselm. Si vidēs te in con-
spectu dei. et aliq̄s dicet tibi.
aspice illuc. et dē econf. nillate-
nus volo ut aspicias: quere tu
ipse in corde tuo. quid sit in om-
nibus que sūt. pro quo cont⁹ vo-
luntatē dei debēs illū aspectū
facē. **Boso.** Nichil iuenio p̄tē
q̄ hoc debeat. n̄ forte i ea neces-

sitate me aut hoc aut maius
facē pō. **Anselm.** Remoue
hanc necessitatē: et de solo hoc
pō cōsidera. si possis illud facē
pro tempore redimendo. **Boso.** A-
pte video. q̄ nō possū. **Anselm.**

De te diuinus p̄tahā. quia si
necesse eet. aut totū mūdū. et
quicq̄ deus nō est perit. et in
nichilū redigi. aut te facere tā
puā rem cōtra volūtātē dei. **Bo.**

So. Si considero actionē ipsā.
leuissimū quiddā video eē: s̄ aū-
tueor. q̄ sit cōtra volūtātē dei
grauissimū q̄ddā. et nulli dāpno cō-
parabile itelligo. **B.** solem⁹ ali-
q̄n facē cont⁹ volūtātē alicui⁹
nō inrephensibilit. ut res eius ser-
uent. q̄ postea illi placet con-
tra eius volūtātē facim⁹. **An-**
selm. hoc fit homī qui aliq̄n
nō intelligit q̄d sibi vtile sit. n̄
nō potest q̄d p̄dit restaurare: s̄
deus nullo indiget: et oīa si pe-
ririt posset sicut ea fecit restitue.

Boso. Scire me necesse est: q̄
pro cōseruāda tota creatura. ni-
hil debere facē cont⁹ volūtātē
dei. **Anselm.** Quid si plures
eēt mūdi pleni creaturis sic
iste est. **Boso.** Si infinito nu-
mero multiplicarent. et similiter
m ostēdent: idipm responderē.

Anselm. Nichil rectius po-
tes. Sed considera. etiā si conā-
get. ut cont⁹ volūtātē dei illū
aspectū facēs q̄d posses pro illo
pō soluē. **Boso.** Non habeo
aliq̄d maius: q̄ q̄ supra dixi.

Anselm. Si grauit pectam⁹
quocenscūq̄ facit aliq̄d quāli-
bet parui cont⁹ volūtātē dei fa-
cim⁹: qm̄ semp sum⁹ in conspici-
eius. et sepe ipse p̄cipit nobis
ne peccem⁹. **Boso.** Vraudio
nimis p̄culose viuim⁹. **Ansel-**
m. Patet. q̄a scdm̄ q̄ntitatē p-
tati exigit satisfactio. **Boso.**

Non possū negare. **Anselm.**

Non ergo satisfaciō: si nō redōs
aliqd maius. q̄ sit id pro quo
pccā facē nō debueras. **Boso.** Et
rationē video sic exigē: et omnia
esse ipossibile. **Anselm.** Nec
deus ullū obligatū aliquē de
bitū pccā assumē p̄ ad b̄titudi
nē: q̄ nō debet. **Boso.** Nihil
grauis est hęc sentētia. **Cap. xxij.**
**Quā danielū fecit hō deo cū se
pmissit vinā a dyabolo. pro qua
satisfacē nō potest.** **Anselm.**

Audi adhuc aliud mihi.
Cur nō min⁹ sit difficile
homine deo reconciliari. **Boso.**
Nisi fides me reconciliaret. hoc so
lū me cogēt despare. **Anselmus**
Audi tamē. **Boso.** Dic. **Anselm.**
Homo ī paradiso sine pccō factus
q̄ positus ē pro deo int̄ deū et
dyabolū: vt vincat dyabolū nō
cōsentendo succedē pccā ad excu
sationē et honorē dei. et ad con
fusionē dyaboli: cū ille īfirm⁹
or in t̄ra nō peccaret eodē dyabo
lo suadente. qui foras peccauit
ī celo nullo suadētē. Et cū hoc fa
cile posset efficē. nulla vi coact⁹
sola suasionē se sponte vinā p
misit. ad volūtātē dyaboli. cōt̄
voluntatē et honorē dei. **Boso.**
Ad aliqd vis tendē. **Anselm.**
Iudica tu ipse. si nō est cont̄ ho
norē dei. vt homo reconciliat illi.
cū calūpnia hui⁹ cōtumēlie deo
irrogatē. n̄ prius honorauerit

deū vincendo dyabolū. sicut illū
īhonorauit victus a dyabolo.
Victoria vero talis debet esse. vt p̄
fortis ac p̄tate īmortalis cōsen
sit facile dyabolo vt peccaret:
vnde iuste iuravit penā īmortali
tatis: vt īfirm⁹ et mortal⁹ qualē
ipse se fecit. p̄ mortis difficulta
tē vincat dyabolū. vt nullo mō
peccet. Qd̄ facē nō p̄t q̄ndū ex
vulnē primi pccā cōapit et nas
cit in pccō. **Boso.** Iterū dico. q̄
et ratio probat quod diabol⁹: et ī
possibile est. **Anselm.** Adhuc
accipe vnū. sine quo iuste non
reconciliat homo: nec minus ī
possibile. **Capitulum xxij.** **Quid
abstulit deo cū peccauit. qd̄ red
dit deo nōquit.** **Boso.**

Quā p̄posuit nob̄ que fa
cere debem⁹: vt quiddā iā sup
addas. nō me iā terrere possit.
Anselm. Audi tamē. **Boso**
Audio. **Anselm.** Qd̄ abstulit
homo deo: cū se vinā p̄misit a
dyabolo. **Boso.** Dic tu ut īcepis
ti: q̄ ego nescio qd̄ sup̄ mala q̄
ostendisti potuit addē. **Anselm.**
Non me abstulit deo. qd̄ de
hūana natā facē p̄posuerat.
Boso. Non p̄t negari. **Anselm.**
Intende īdistribūtā iusticiā: et
iudicā scdm̄ illā. vtrū ad equa
litatē peccati hō satisfaciāt deo.
n̄ ipm̄ qd̄ p̄mittendo se vinā a
dyabolo deo abstulit. dyabolū
vincendo restituat: vt quēdamo

dū p hoc q victus ē rapuit dya-
 bolus qd dei esset. et d's pdi-
 dit: ita p hoc q vinitat pdat
 dyabolus. et d's recipet. **Boso.** Nec
 districtius nec iustus potest ali-
 qd cogitari. **Anselm.** putasne
 sumā iusticiā hāc iusticiā posse
 violare? **Boso.** Nō audeo cogi-
 tare. **Anselm.** Nullatenus ergo
 debet aut potest accipere homo
 a deo qd deus illi dare pposuit:
 si nō reddit deo totū qd illi abstu-
 lit? ut sicut p illū deus pdidit:
 ita p illū recipet. **B.** nō alit' si
 eri valet nisi vt quēadmodū p
 victū tota tota huāna natā cor-
 rupta. et qī fermētata est pccō.
 cū quo deus nullū assumit ad
 pficiendū illā ciuitatē? ita q
 per vicentē iustificat a peccato
 tot homines. quot illū nūm dple-
 tur erat: ad quē cōplendū frō
 est homo. **B.** hoc facere nulla-
 tenus p't peccatōr homo: qz peccatōr p-
 catorē iustificat neq't. **Boso.**
Et nichil iustus: et nichil im-
possibilis. **B.** ex hīs omibz
 videt misericōdia dei et spes hoīs
 penite. qntū ad bñtudinē sper-
 tat: ad quā frō est hō. **Anselm.**
Expecta adhuc parū. **Boso.** Qd
 habes āplius? **Anselm.** Si
 hō videt iustus. q homi non
 reddit quod debet: multo ma-
 gis iustus est. qui qd debet deo
 nō reddit. **Boso.** Si potest et
 non reddit vē iustus ē: si vō nō

potest. quō iustus? **Anselm.**
Forsitan si nulla est i illo causa i
potēne. aliqatenus excusari p't?
 sed si in ipā ipotēnaa culpa est:
 sicut nō leuigat pccm. ita nō ex-
 cusat nō reddentē debitū. **B.** si
 qd iūgat opus aliqd seruo suo.
 et papiat illi. ne se deiciat i fo-
 ueā. quā illi mōstrat vñ nulla-
 tenus exire possit: et seruus il-
 le contēpnēs mādātū et moni-
 tionē dñi sui. sponte se i mōstra-
 tā mittat foueā. ut nullatenus
 possit opus iūctū perficere?
 putasne illi aliqatenus ipotēnaa
 istā ad excusationē valere. aut
 opus iūctū nō faciat? **Boso.**
Nulla modo. sed potius ad aug-
mentū culpe: qm ipse ipotēnaa
illā sibi fecit. Duplicat nāq per-
cauit? quia quod iussus est non
fecit: et qd preceptū ē ne faceret
fecit. **Anselm.** Ita hō q se spō-
 te obligauit illi debito qd solue-
 nō potest: et sua culpa deiciat se
 in hanc ipotēnaā. ut nec illud
 possit solue qd debebat ante pec-
 catū. id ē ne peccaret: nec hoc
 qd debet qā peccauit. Texasabi-
 lis homo est. Ipā nāq ipotēna-
 a culpa ē: qz nō debet eū habē.
Piaut igit culpa est hōi nō ha-
 bere potestatē illā quā accepit
 vt possit caue pccm: sic culpa ē
 illi hīc ipotēnaa: qz nec iusta-
 ciā tenē. et pccm cauere. nec qd
 pro pccō debet. reddē p't. **Spōte**

nāq̄ feat. vñ p̄didit illā p̄tātē.
et deuēit in hanc īpotenciā. **Idē**
enī est nō h̄rē potestātē. quā
habē debet: q̄ et h̄rē īpotenciā
quā debz nō habē. Quāp̄p̄ ī
potētia reddendi deo qd̄ debet. q̄
faat ut non reddat. nō excusat
homine. si nō reddit: quoniā
effectū peccati nō excusat p̄cām
qd̄ faat. **Boso.** Graue nimis
est: et ita eē n̄cē est. **Anselm.**
Inustus ergo homo est qui non
reddit quod debet. **Boso.** Ni
mis vez. Nā iustus ē qui nō
reddit: et īustus ē qui reddē
neq̄t. **Anselm.** Nullus autē
iustus admittet ad b̄titudinē.
Quoniā q̄admodū b̄tudo ē
sufficiētia ī qua nulla ē indigē
tia: sic nulli cōuēit nisi ī quo
est pura iustitia: vt nulla in
eo sit h̄c īustitia. **Boso.** Non
audeo alit̄ ar̄dē. **Anselm.** N̄
ḡ nō soluit deo qd̄ debet: non
p̄t esse b̄t̄s. **Boso.** Nec hoc cō
sequi. negare possū. **Anselm.**
Et si vis dicē. misericors d̄s di
mittere supplicatū qd̄ debet. **Idē**
co quia reddere nequit nō p̄t
dia dimitte. n̄ aut hoc qd̄ h̄o
sponte reddē debz. nō p̄t. id est
qd̄ rēp̄nsari possit p̄cō. qd̄
fici nō debet pro cōseruatione
oīs rei. que deus nō est: a hoc
qd̄ puniendo ablatur erat ī
uito. sicut supra dixi. id est bea
titudinē. **h̄z** si dimittit qd̄ sp̄te

reddē debet h̄o. ideoq̄ reddē nō
potest: quid est aliud q̄ dimit
tit deus qd̄ h̄rē nō p̄t? **h̄z** derisso
est vt talis misericordia deo attribu
at. **Ac** si dimittit qd̄ īuito erat
ablaturū p̄p̄ īpotenciā reddē
di. qd̄ sp̄te reddē debz. relatur
d̄s penā. et faat beatū hominē
p̄pter p̄cām: q̄ habet qd̄ debz nō
h̄rē. Nā ipsa īpotenciā d̄s nō
habē: et idcō qd̄m habet illā
sine satisfactione. p̄cām est illi.
Vex h̄mōi m̄ia dei nimis ē et
tia iusticie illius. que non nisi
penā p̄mittit reddi p̄pter p̄cām.
Quāp̄p̄p̄ q̄e admodū deū sibi
eē contrā. ita hoc mō illū esse
misericordē. īpossibile est. **Boso.**
Aliā misericordiā dei video eē q̄
rendā. q̄ istā. **Anselm.** Verū
esto. dimittit ei deus q̄ nō soluit
qd̄ debet: idcō quoniā nō p̄t.
Boso. Ita vellē. **Anselm.** Ac
qd̄m nō reddet aut volet red
dē. aut nō volet. **h̄z** si volet qd̄
nō potit. indigēs erit: si vero
nō volet. īustus erit. **Boso.** hoc
nichil clarus. **Anselm.** Dūc
aut īdigēs. siue īustus sit: be
atus nō erit. **Boso.** Et hoc aper
tū. **Anselm.** Quādiu ḡ non
reddet: b̄t̄s eē non p̄t. **Boso.**
Si rationē seq̄tur d̄s iusticie. nō
est qua euadet miser hominē.
et m̄ia dei pure videt. **Anselm.**
Rationē postulasti: idcō acce
pti misericordē deū esse non nego:

qui homines et iumenta saluat.
 quodmodum multiplicauit misericordiam suam. Nos autem loquimur de illa ultima misericordia. qua post hanc vitam beatum facit hominem. Hanc beatitudinem nulli debet dari nisi illi cui peccatus dimissa sunt peccata: nec hanc dimissionem fieri. nisi debito reddito. quod debet pro peccato secundum magnitudinem peccati. Suppositis rationibus puto sufficienter me ostendisse. Quibus si quid tibi videtur posse rationibus obici: dicere debes. **Soso.** Ego utique nullam tuarum rationum aliquatenus confirmari posse video. **Anselm.** Neque ego si bene considerent existimo. Verum si vel una de omnibus quas posui irrepugnabili veritate roboratur: sufficere debet. Hinc namque uno siue pluribus argumentis veritas irrepugnabiliter monstratur: equaliter ab omnibus dubitatione defenditur. **Soso.** Sane ita est. **Capitulum xxv. De eternitate per christum saluetur homo.**

Quoniam ergo saluus homo. erit homo. si ipse nec soluit quod debet: nec saluari. si non soluit quod debet. Aut qua fide asserimus deum in misericordia diuitem super praeter intellectum habere misericordiam facere non posse. **Anselm.** hoc debet ab illis nunc exigere. qui christum non credunt esse necessarium ad illam salutem hominis. quorum vice loquimur: ut dicant qualiter homo saluari possit sine christo. Sed si non possunt villo

modo. designare nos utrumque. et accedat et iungant se nobis: qui non dubitant hominem per christum posse saluari: aut desperant hoc villo modo fieri posse: quod si horum credat nobiscum in christum. ut possint saluari. **Soso.** Atque utrum sicut crepi: ut ostendas in qua ratione saluat homo per christum. **Anselm.** Ratione sufficienter probat per christum hominem posse saluari: cum etiam infideles non negent hominem villo modo posse fieri beatum: et satis ostensum sit. Quia si ponimus christum non esse: nullo modo potest inueniri salus hominis. Aut enim per christum. aut alio aliquo. aut nullo modo potest homo saluus esse. Quia propter si falsum est quod nullo. a alio aliquo modo potest hoc esse: necesse est fieri per christum. **Soso.** Si quis videns rationem. quia aliquo modo non potest esse. et non intelligens qua ratione per christum esse valeat asserere velit. quod nec per christum. nec villo modo queat hoc esse. quid huic respondendum? **Anselm.** Sed respondendum est illi qui idcirco astruit esse impossibile quod necesse est esse. quod nescit quid sit. **Soso.** Quia insipiens est. **Anselm.** Ergo ostendendum est quod dicit. **Soso.** Verum est. Si hoc ipsum est illi ostendendum. qua ratione sit. quod putat impossibile. **Anselm.** An non intelligis ex his que super diximus: quod necesse est aliquos ad beatitudinem

ne puenire. Nā si deo incōue
niens est hominē cū aliq̄ ma
cula pducē ad hoc. ad qd' illū
sine omni macula feat: ne aut
boni īcepti penitē. aut ppositū
īplē nō posse videat: mltomg
ppter eandē incōueniētiā im
possibile ē nullū hoīez ad hoc
puchi. ad qd' fr̄is est. Quappē
aut extia fidē xpianā īuemen
da ē satisfactio pccā. quale sup̄ eē
debe oīdima. qd' id nulla p̄
ostendē: aut indubitanē illa
esse credenda est. Qd' eē nātia
iōne veracit' esse colligit. id in
nullā debet duci dubitationē:
etiā si iōne quomō sit nō pa
pit. **Boso.** Vex est qd' dicitis.
Anselmus. Quid q̄ queris am
plius. **Boso.** Nō ad hoc veni
ut auferas michi fidei dubitatio
nē: sed ut oīdas m̄ certitudis ī
esse iōnem. Quapropt' sic me
rōnabilē deduxisti ad hoc. vt vi
deā pccatōe hominē hoc debē deo
pro peccato. qd' et reddē nequit.
et nisi reddiderit saluari non
valet: ita me pducas illuc. vt
iōnali nēitate itelligā esse op
tere oīa illa que nobis fides ca
tholica de xpō credē p̄cipit. si
saluari volum'. et quō valeāt
ad salutē hoīs. et q̄luter dō mīa
saluet hominē. cū pccm nō di
mittit illi. nisi reddiderit illi
qd' prop̄ illud debet. Et vt ceta
ores sint argumētationes tue:

sic alonge īape. ut eas sup̄ fir
mū fidamentū cōstituas. **An
selm⁹.** Adiuuet me nūc deus.
qā tu nullaten⁹ m̄ parās: nec cō
sideras ībeallitatē scē mee. au
tā magnū opus īuigis. Tēpta
bo tamē. qm̄ quod īcepi nō ī me
sed in deo cōfidens: et faciā quod
ipō adiuuāte potero. H̄ ne fas
tidū hec volenti legē n̄ mislo
ga cōtinuatione generet. a dic
tis dicenda alio exordio distin
guam'. **Expliat lib⁹ p̄m⁹ inap⁹**

Rationa 2^a. ca. 1^a.
lem naturā a de
o factā esse iustā.
vt illo fruendo
btā eēt. dubita
ri nō debet. Ideo nāq̄ rōnale
vt discernat int' iustū et īiustū:
et int' bonū et malū. et maius
bonū et min⁹ bonū. Alioquin
frustra facta eēt rōnalis: sed dō
nō feat eā rāonale frustra: q̄
re ad hoc eā factā rōnale eē nō
dubū est. Simili rōne pbat.
qz ad hoc accipit discernendi
potestātē. vt odisset et vitaret
malū. ac amaret et eligeret bonū:
atq̄ maius bonū magis ama
ret et eligeret. Aliē nāq̄ dō frust'
illi dedisset p̄tātē istā discernē
di: qā īuanū discernēt. si nō
scdm̄ disactionē amaret et vi
taret. H̄ nō cōuenit ut dō tan
tā p̄tātē frustra dederit. Ad hoc
itaq̄ factā esse rōnale creaturā

certū est. ut sūmū bonū super
oīa amaret et eligeret: nō propt'
aliud. sed ppter ipm. Si ē ppter
aliud. nō ipm. s. aliud amaret
at hoc nisi iusta faceret nequit
Ut g' frustra nō sit rationalis
simul ad hoc rōnal' et iusta
facta est. **Q**uod si ad sūmū bonū
eligendū et amādū iusta fā
ē. aut talis ad hoc facta ut ali
qñ assequer' qd amaret et eli
get. aut nō. **Et** si ad hoc ius
ta nō est. ut qd sic amat et eli
git assequat'. frustra fā est ta
lis. ut qd sic amat illū aut eli
gat: nec vlla ent ratio. an illd
asseq' debeat aliqn. Quidū g'
amando et eligendo sūmū bo
nū iusta faciet ad qd facta est.
misera erit: qz indigēs erit et
volūtate non habendo qd desi
derat. qd nimis absurdū est.
Quappt' rational' creatū iusta
facta est: ut sūmo bono. id ē deo
fructu beata esset. **Homo** ergo
qui rōnalis natū est. iustus fa
ctus est. ad hoc ut deo fruendo
beatus esset. **Cap. ij. Et nō mo
reret' si non peccasset.**

Quod aut talis fā sit. ut
nātate nō morer' hīc
facile probat'. **Q**uā ut in dīxim'
sapientie et sciēcie dei repugnat.
ut coheret mortē pati sine cul
pa: quē iustu ad eternā bēti
tudinē fecit. **Dequitur** ergo: qz si
nūq' peccasset. nūq' moreretur.

**Capl' m. Qd cū corpe ī quo vi
uit ī hac vita. resurgat.**

Quod apte qñq' futura i sur
rectio mortuor' probat'.
Quippe si homo pfecte restaurād'
est. talis debet restitui. qualis
fuiturus erat si non peccasset.
Boso. **Aliter** eē nō pōt. **Angel.**
Quēadmodū igit' si nō peccasset.
hō cū eodē quā digerēbat corpe
ī corruptibilitate tñsmutādus
erat: ita optet. ut cū restaura
bit'. cū suo ī quo viuit in hac
vita corpe restauret'. **Boso.**
Qd respondebim' si qd dicat
qz hoc fieri oportet de illis in q
bus huānū genus restaurabit'.
de reprobis vō non est necesse.
Angel. m. **Nichil** iustus aut
duemēaus itelligit. qz ut sicut
homo si pseuerasset ī iusticia.
totus. id est anima et corpore
etne beatus eēt: ita si pseuerat
in iusticia. totus simil' eterne
miser sit. **Boso.** **Et** aut' de hīs
m' satisfecisti. **Cap. m. Qd de huā
na nā pficiet' d's qd īcepit.**

Ex hīs est fā **Angel. m.**
le cognoscē. qm aut her
pficiet deus de huāna natā qd
īcepit: aut ī uanū fecit tā p
limē naturā ad tantū bonū.
Ac si nichil pteosius cognos
cit deus fecisse q' rōnālē na
turā ad cōgaudendū de se: val
de alienū est ab eo. ut vllā rō
nālē naturā pētus ptesinat.

Hoso. Nō potest alit' putare cor
rōnale. **Anselm.** Necessē est
g' ut de huāna natā qd' īcepit
p'ficiat. Hoc autē fieri sicut dixi
mus neq't. nisi p' ītegrā p'etiti
satisfactiōē: quā nīllus p'ator
facē potest. **Hoso.** Intellico iā
esse necesse. ut deus faciat quod
īcepit: ne alit' qm' debeat v're
atur a suo īcepto deficere. **Capl.**
ant. Q' q'm hoc nātē sit fici
tū hoc nō faciet nātē cogēte.
et sit nātās que auferit grā
aut minuit. et sit necessitas
que auget. **Item Ho-**

Sed et si ita est. videt' so.
q' cogi deus de nātate
vitandi indeceniā: aut salutē
p'auerit huānā. Quomō g' ne
grāi poterit plus hoc prop't se
facē. q' p'pter nos? Aut si ita est
quā grāiā illi debem' p' eo
qd' p'p't se. Quomō etiā īputa
bim' nostrā salutē eius grāiē?
si nos saluat nātate? **Anselm.**
Est necessitas que benefaciēti
grāiā auferit a' minuit: et est
nātās. qua maior bñficio grā
debet'. Sū enī aliq's ea nātate
aut subiact' iustus bene facit:
aut nulla aut minor illi grā
a debet'. Sū vero ipse sponte se
necessitati bñ faciēdi subdit.
nec iustus eā sustinet. tūc utiq'
maiorē bñficio grāiā meret'.
Non enī her' dicenda ē nātās.
sed grāiā: quia nullo cogente

suscepit aut seruat. sed grātis.
Nā qd' hodie spōte p'mittis aas
te daturū. eadē aas voluntate
das: quāuis nātē sit te aas red
dere p'missū si potes. aut mētū.
Nō tamē min' tibi debz ille p' i
penso beneficio. cui das. q' si nō
p'misisses: qm' te debitore ante
tēpus dationis illi facē nō es ac
tatus. Tale est: cū q's s'cē conuer
satiōis spōte vouet p'positū. Q'
uis nāq' seruare illud ex nātate
te post votū debeat. ne apostata
te dāpnationē incitat: et licet
cogi possit seruare si nolit: si tū
nō iustus seruatur qd' vouit. non
min'. sed magis grātis est deo
q' si nō vouisset. Quoniā non
solū d'munē vitā. sed etiā eius
leticiā sibi p'pter deū abnegauit:
nec s'cē viuē dicēdus ē nātate.
sed eadē qua vouit libertate.
Quare mltō magis si d's facit
bonū homī qd' īcepit. licet nō
debeat eū a bono īcepto deficere:
totū grāiē debem' īputare: q'
hoc prop't nos. nō p'pter se. nul
lus egens īcepit. Nō enī illū
latuit quid homo facturū erat.
cū illū fecit: et tamē bonitate
sua illū arando sponte se ut p'
fiat īceptū bonū q' obligauit.
Deniq' d's nichil facit nātate:
q'ā nullo mō cogit a' p'hibet ali
qd' facē. Et cū dicim' deū aliqd'
facē q' nātate vitandi īhones
tate. quā utiq' nō timet: potius

intelligendū est. q̄ hoc facit nā-
tate seruāde honestatis: q̄ sal-
nitas nō est aliud q̄ imuta-
bilitas honestatis eius. quā a
seipso. et nō ab alio habet. Et
idēo īprope dī nātas. Dica-
mus tamē q̄ necesse ē. ut bōi-
tas dei pp̄ imutabilitatē suā
p̄ficiat de homīe qd̄ īcepit. q̄
ius totū sit grāa. bonū quod
facit. **Bofo.** Concedo. **Capl.**
vj. Et satisfactō p̄ quā saluat̄
hō nō possit facē n̄ deus hō.

Hoc autē fieri ne **Anclm.**
quit. nisi sit q̄ soluat
deo pro peccato aliqd̄ maius
q̄ omīe qd̄ pret̄ deū est. **Bofo.**
Ita constat. **Anclm.** Illū q̄p̄
qui de suo poterit dare deo ali-
quid qd̄ suparet omīe qd̄ sub de-
o est. maiorē esse nātē est. q̄ oē
qd̄ nō est deus. **Bofo.** Nequeo
negare. **Anclm.** Distante
nichil autē est sup̄ omīe qd̄ dō
nō est: nisi deus. **Bofo.** Verū
est. **Anclm.** Nō ergo p̄t hac
satisfactiōe facē n̄ deus. **Bofo.**
hic sequitur. **Anclm.** Sed nec
hac facē illā debet: nisi homo.
Alioqn̄ nō satisfiat hō. **Bofo.**
Nō videt̄ aliqd̄ iustum. **Anclm.**
Si ergo sicut constat necesse est
ut de homibz p̄ficiat̄ illa sup̄
na ciuitas: nec hoc esse valet
nisi fiat predicta satisfactio:
quā nec p̄t facē n̄ deus. nec
debet nisi homo. nātē est ut eā

faciat deus homo. **Bofo.** Bene
dictus deus. Iā magnū qd̄dā
inuenim⁹ ex hoc qd̄ querim⁹. p̄
sequēte igit̄ ut īcepisti. Spero ei⁹
qd̄ deus nos adiuuabit. **Cap.**
vij. Et nātē sit eūdē ipm̄ eē p̄-
fectū deū. et p̄fectū hominē.

Inuestigandū nūc **Anclm.**
est. quomō eē possit deus hō.
Diuina enī natā et hūana nō
p̄nt iūcē mutari. ut dīna fiat
hūana. a' hūana dīna: nec ita
miseri. ut quedā tīa sit ex du-
abz. que nec diuina sit oīno nec
hūana. Deniqz si fieri pōssēt. ut
altera in alterā dūteret: a' eē
tm̄ deus et nō homo. aut solū
homo et non deus. aut si misce-
rent̄. ita ut fieret ex duabz corrup-
tis quedā tertia: quēadmodū
de duobz īdiuiduis aīalibz dū-
fax sp̄tēz masculo et femina
nasat̄ tertiū. qd̄ nec p̄s inte-
grā nec mat̄s seruat naturā:
sed ex omibz vtrāqz tertiā mīxtā
nec homo esset nec deus. Non
igit̄ potest fieri deus hō. quē q̄-
rim⁹ ex dīna et hūana natā.
aut dūersione alterius ī alterā
aut corruptiua cōmixtione ut
usqz in tertiā: q̄ hēt fieri nequeat.
aut si fieri valeret. nichil ad qd̄
querim⁹ valeret. Si at̄ ita quo-
libet modo cōiūgi dicat̄ hēc
due nature ītegrē ut tamē ali-
sit hō. alius deus. et nō idē sit
deus qui et homo. īpossibile ē.

ut ambo faciat: qd' fieri nō ē.
Rā deus nō faciet. qz nō debe-
 bit: et homo nō faciet. qz nō
 potent. **U**t ergo hoc faciat d's
 hō. nāt' est eundē ip̄sū esse p
 fectū deū. et p̄fectū hominē. q
 hāt satisfactiōē facturū ē: qo
 niā eā facē nō potest n̄ verus
 deus. nec debet n̄ verus hō.
Quoniā ergo seruata vtriusq;
 integritate nature. nāt' est iūei
 ri deū hominē. nō min' ē ne-
 cesse has duas naturas inte-
 gras cōuenire i vna p̄sonā: q
 admodū corpus et aīa rōna-
 lis cōueniūt in vñū hominē:
 qm̄ ali' fieri neq̄t. ut idē ip̄s
 sit p̄fctus deus et p̄fectus hō.
Boso. Totū m̄ placet qd' dicit.
Capl' vñ. **Ex gñe ade et de**
hōie fēiā. deū opt' assumē hōi
et q̄t nūc nē. Anselm'.
Rogare vnde et quomō
 assumet deus hūanā naturā.
 Aut em̄ assumet eā de adam:
 aut faciet nouū hominē. que
 admodū fēiā adā de nullo alio
 hominē. **U**t si nouū hominē faciat nō
 ex ade genē nō p̄tinebit ad ge-
 nus hūanū. qd' natū est de a-
 dā: q̄e nō debet satisfaci
 pro eo. qz ip̄s ē de illo. **U**iat
 enī rectū est. ut pro culpa hōis
 hō satisfaciāt. ita nāt' est. ut
 satisfaciēs idē sit qui peccator.
 aut eiusdē genis. **A**li' nāq; nec
 adā nec genus eius satisfaciēt

pro se. **Q**z sicut de adā eua pec-
 catū in oēs homines p̄pagatū ē.
 ita nullus n̄ vel ip̄s. vel qui de
 illis nascit' pro p̄cō hōim satisf-
 faciē debet. **Q**uoniā ergo illi ne-
 queūt. nāt' est ut de illis sit q
 hoc faciet. **A**mplius sicut adā
 et totū genus ei' p se stetit si
 ne sustētatione alteri' creature
 si nō peccasset: ita oportet ut
 si idē genus resurgit post casū.
 p se resurgat et releuet. **R**ā p
 quēcūq; in statū suū restaurat.
 p illū utiq; stabit. p quē statū
 suū recuperabit. restaurabit. **D**e
 us etiā qn̄ hūanā naturā p̄mi-
 tus fecit in illo solo adā. nec fe-
 minā ut de vtroq; sexu multi-
 plicarent' homines facē voluit
 n̄ de ip̄so. apte mōstrauit: se nō
 nisi de adā voluisse facē. qd' de
 natā humana factur' erat. **Q**z
 ppter si genus ade p aliquē hōi-
 nē qui nō sit de eodē genē nō
 illā dignitatē quā habituri e-
 iāt. si nō peccasset adā. **E**t ideo
 nō integre restaurabit. et dei p-
 positū deficit videbī: que duo i-
 cōueniēcia sūt. **E**rgo nāt' est. ut
 de adā assumat' homo: p quē
 restaurandū est gen' ade. **Boso**
Ut rationē sequimur sicut p̄posui-
 mus: hoc fauitabil' optet ēē
Anselmus. **I**n q̄stionē nūc.
 utrū assumēda sit a deo natā
 hōis de p̄e et m̄e sicut alijs
 homines: aut de vno sine fēiā.

aut de femina sine viro. **Ra** quoniam
quod modo ex his tribus modis sic de
adam et de eua erit. de quibus est
omnis homo vtriusque sexus: nec a
liquo modus ex istis tribus facilior
est deo quam alij. ut eo modo potius
debeat assumi. **Boso.** Bene pro
cedit. **Anselm.** Verum non est o
pus multo labore. ut ostendat
quod mundius et honestius parietur
bit de solo viro vel femina: quam de
mixtione vtriusque. sicut oes fi
lij hominum. **Boso.** Sufficit. **An
selm.** Aut ergo de solo viro.
aut de sola femina assumenda
est. **Boso.** Aliunde non potest. **An
selm.** Quatuor modis potest de fa
cere hominem. videlicet aut de vi
ro et femina: sicut assiduus mon
strat usus: aut nec de viro nec
de femina. sicut creauit adae: aut
de viro sine femina. sicut fecit eua.
aut de femina sine viro. quod
nondum fecit. Ut igitur hunc quoque
modum probet siue subiacet preter
ita. et ad ipsum dilatatum hoc esse opus.
nichil conuenientius. quam ut de fe
mina sine viro assumat illum homi
nem quem querimus. Vtrum autem de
virgine aut de non virgine digni
us hoc fiat: non est opus dispu
tare. **Si** sine omni disputatione
asserendum est: quod de virgine deum
et hominem nasci oportet. **boso.**
Ordinem placitum cordis mei loque
ris. **Anselm.** Est ne hoc soli
dum quod diximus. aut vanum aliquid

sicut nubes quod diuisa nobis infide
les obicit. **Boso.** Nichil solidius.
Anselm. Pinget igitur non super
fictam vanitatem. sed super solidam ve
ritatem: et dic quod valde conuenit
ut quemadmodum hominis patrem et cau
sa nostre damnationis principium super
sit a femina: ita mediana per
tinet et causa nostre salutis siue
saluationis nascatur de femina. At
ne mulieres desperent se perti
nere ad sortem beatorum. quoniam de femina
tantum malum processit: oportet vtriusque
reformatam speciem earum. de muliere
tantum bonum procedat. Pinget et
hoc. **Si** virgo erat que causa fuit
humano generi totius mali: multo
magis decet ut virgo sit que cau
sa erit totius boni. Hoc quod pinget.
Si mulier quam fecit deus de viro sine
femina. facta est de virgine: conuenit
valde. ut vir quod qui fiet de femina
sine viro fiat de virgine. **Verum** de
picturis que pingi possunt super hoc
quod deus de virgine mulierem nasci de
bet: ista nunc sufficiat. **Boso.**
Valde pulchre et rationabiles sunt
iste picturæ. **Capitulum ix.** **Quid** nate
sit verbum solum in hominem vnam uent

Nunc quod que nate. **Anselm.**
Quid est. in qua persona.
deus qui est tres persone hominem as
sumat. **Plures** enim persone neque
vnam eundemque hominem assumere in
vinitate persone. **Quia** in vna tantum
persona hoc fieri nate est. **Verum** de hac
vinitate persone dei et hominis. et in qua

persona dei hoc magis fieri oportet. in epla de incarnatione ubi ad dñm papā urbanū directa. qñtū ad pñtē investigationē sufficere puto. locū sū. **Soso.** Breuit̄ tamē tangz hic. cur poaus filij psona debeat incarnari. qñ pñs & spūs s̄. **Anselm.** Bīq̄ libet alia psona incarnet. erunt duo filij in trinitate: filius scilicet dei. qui et ante incarnationē filius. et ille q̄ per incarnationē filius erit v̄ginis. et erit ī psonis que semp̄ equalēs eē debent ī egl̄is scdm̄ dignitatē natiuitatū. Digniorē nāq̄ natiuitatē hēbit natus ex deo: q̄ natus ex v̄gine. Item si pater fuit incarnatus erit duo nepotes in trinitate: quia pater erit nepos parentū v̄ginis per hominē assumptū. et v̄bū cū nihil habeat de homīe. nepos tñ erit v̄ginis: q̄ filij eius erit filius: q̄ oīa in cōueniēcia sūt. nec ī incarnatione v̄bi cōp̄ngit. Est et aliud. cur magis cōueniat incarnari filio q̄ alijs psonis: q̄ diuinitas sonat filij supplicare patri. q̄ alia psonā alij. Itē homo pro quo erat oratur. et drabls quē erat expugnātō. ambo falsā similitudinē dei p̄na volūtate p̄supserūt. Pñ qñ specialius ad illā psonā filij peccauerat: q̄ vera p̄nō similitudo credi. Illi itaq̄ tñ specialius fit iūria. diuinitas attribuitur culpe vindicta aut indulgen-

cia. Quapropt̄ cū nos ratio inuitabilis p̄duerit ad hoc. v̄necesse sit diuinā et hūanā naturā ī vnā cōueniē psonā. nec hoc fieri possit. ī pluribz dei psonis. ī hoc diuinitas fieri pateat ī psona v̄bi q̄ in alijs: necesse ē v̄bū dñi et hominē in vnā cōueniē psonā. **Soso.** Hic est via qua me duas v̄ndiq̄ munita rōne: ut neq̄ ad dexterā neq̄ ad sinistā videā me posse declinare. **Anselm.** Non ego te dūco. sed ille de quo loq̄m̄. sine quo nichil possum. nos ducat v̄biq̄ vīā veritatis teneamus. **Capl̄m deām.** Quō idē hō nō ex debito moriā? quō possit ī nō possit p̄cā? cur ille angl̄s de sua iustā laudāda sit cū peccare nō possit tñ autē. **Anselm.** Ille homo moritūrus sit ex debito. sicut oēs alij homīes ex debito moriūt: nūc īuestigare debem. Si adā moritūrus nō erat. si nō peccasset: nō tomagis iste mortē pati nō debebat. in quo p̄cām eē non poterat. q̄ d̄s erit. **Soso.** In hoc volo aliquantū te morari. Būe enī dicat̄ posse. siue non posse peccare: in v̄troq̄ nō parua nascit̄ questio. Nā si peccare non posse dicat̄: difficile credi debere videt̄. Ut enī aliquantulū loq̄r nō qñ de illo qui nūq̄ fuerit. si aut hatten? fecim? sed velut de

eo quē et cuius facta nouim⁹: qđ
neget illū mltā potuisse facē. que
peccata diam⁹. **Triumpe** ut alia
taceā. quomō eū dicem⁹ nō po-
tuisse mentiri. qđ semp pām ē.
Sū enī dicat iudens de prē. si dix-
ro qā nescio eū eis similis vob⁹
mēday. et int⁹ verba dicat. non
scio eū. **Qđ** eū dicat easdē tzo
nequisse pfrē dictiones sine alijs
verbis. vt sic diceret. nō scio eū.
Qđ si facēt vt ipse ait eet men-
day: qđ est ee pccōre. Quā qā
hoc potuit: peccare potuit. **An-**
celm⁹. Et hoc dicē potuit: et p-
care non potuit. **Boso.** hoc ostē-
de. **Ancelm⁹.** Omnis potestas
scq̃tur volūtate. **Sū** enī dico. qā
possum loqui vel ambulare subau-
dit si volo. **Si** enī nō subitelligi
volūtas: nō est pccas sed necessi-
tas. **Nā** cū dico qđ volens possum
trahi aut vinci: nō est hec mea
potestas. sed necessitas. et potes-
tas alterius. **Triumpe** non est ali-
ud possum trahi uel vinci: qđ alijs
me trahē vel vincē pcc. **Possū**
itaq; dicē de xpō. qđ potuit mē-
tiri: subaudit⁹: si vellet. **Et** qm
mētiri nō potuit volēs: nec po-
tuit velle mentiri: non minus
dici pcc nequisse mētiri. **Vic** itaq;
potuit et nō potuit mētiri. **Boso.**
Nūc redeam⁹ ad iūestigandū de
illo qđ nondū sit sicut icēpim⁹.
Dico igit⁹ si peccare nō poterit
qđ sicut dicit nō potit velle ex

ncitate seruabit iusticiā: q̃re nō ex
libertate arbitrii iusti ent. **Quē**
grāa illi pro iusticiā sua debet.
Dolet⁹ nāq; dicē deū idcirco fecisse
angelū et hominē tales qđ peccare
posset: quaten⁹ cū posset deserere
iusticiā. et ex libertate seruarent
arbitrii. grāa et laudē mererent⁹:
que illis si ex necessitate iusti esset
nō debent. **Ancelm⁹.** Nōne an-
geli qui nō peccare nequunt lau-
dandi sūt. **Boso.** Sunt utiq;.
Qā hoc qđ modo nō pnt merue-
rūt per hoc qđ potuerūt et nolue-
runt. **Ancelm⁹.** Quid dicit de
deo qui peccare non potest: nec
hoc meruit per pccatē peccadi. qđ
nō peccauit. mīme laudand⁹ ē
pro iusticiā sua. **Boso.** hic vo-
lo vt rīdeas pro me. **Nā** si dico
eū non ee laudandū. scio memē-
tari: si autē dico laudandū. time-
o ifirmare rationē. quā diu de
angelis. **Ancelm⁹.** Angeli nō
sūt laudandi de iusticiā sua. qā
peccare potuerūt: sed qā p hoc
quodāmo a se habēt qđ peccare
nequeūt. **In** quo aliq̃ten⁹ simi-
les sūt deo: qui a se habet quicq;
habet. **Dicit** enī dare aliqd qui
nō aufert qm potest: et facē esse
aliqd. qui cū possit idipm facere
nō esse facit. **Vic** itaq; cū angl⁹
potuit auferre sibi iusticiā et nō
abstulit. et facē se nō esse iustū
et nō fecit: recte asserit ipse sibi
iusticiā dedisse. et seipm iustū se

asse. Hoc igitur modo habet a se iustitiam: quia creatura aliter a se habere nequit. Et idcirco laudandus est de iustitia: nec necessitate sed libertate iustus est. Quia ipse dicitur natus: ubi nec coactio vlla est nec prohibitio. Quapropter quoniam deus perfecte habet a se quicquid habet: ille magis laudandus est de bonis que habet et seruat: non vlla necessitate. sed sicut supra dixi propria et eterna immutabilitate. Hic ergo homo ille qui idem ipse deus erit. quoniam omne bonum quod ipse habebit. a se habet. non necessitate. sed libertate: et a seipso iustus. et idcirco laudandus erit. Quamvis enim natura humana et diuina habeat quod habebit. idem tamen ipse a seipso. quoniam due nature vna persona existet. **Boso** Vatis fecisti mihi ex hoc. et apte video. quod et peccare non poterit: et tamen laudandus erit de iustitia. Sed nunc querendum estimo. cum deus tale possit facere hominem. cur non tales fecit angelos. et duos primos homines. ut similiter et peccare non possent. et de iustitia sua laudandi essent. **Anselmus**. intelligis quod dicas. **Boso**. Video: me intelligit: et idcirco quoniam. cur eos tales non fecit. **Anselmus**. Quoniam nec debuit nec potuit fieri: ut unusquisque illorum esset idem ipse. quod deus: sicut de homine isto dicimus. Et si queris cur non. uel de tot quot sunt persone dei. uel saltem de uno hoc fecit. Respondeo quod ratio tunc fieri

nullatenus hoc exigeret: sed omnino quod deus nichil sine ratione. prohibebat. **Boso**. Eubestio. quia hoc quesui. Dic quod dicturus eras. **Anselmus**. Dicam tibi. quod non debuit mori: quoniam non erat peccator. **Boso**. Concedere oportet. **Capitulum xii. Quod moriatur ex sua potestate. et quod mortalitas non pertinet ad puram hominis naturam.**

Nunc autem restat. **Anselmus** indagare. utrum possit mori secundum humanam naturam. Nam secundum diuinam semper incorruptibilis erit. **Boso**. De hoc cur dubitare debemus. cum ipse verus homo futurus sit: et omnis homo naturaliter mortaliter sit. **Anselmus**. Non puto mortalitatem ad puram. sed ad corruptam hominis naturam pertinere. Nunc si nunquam peccasset homo et immortalitas ipsius immutabiliter firmata esset. non tamen minus homo esset verus: et quoniam mortales in incorruptibilitate resurgerent. non minus essent veri homines. Nam si pertineret ad veritatem humane nature mortalitas. nequaquam possit homo esse. qui esset immortalis. Non ergo pertinet ad sinceritatem humane nature corruptibilitas siue incorruptibilitas: quoniam neutra facit aut destruit hominem: sed altera valet ad eius miseriam. altera ad beatitudinem. Sed quoniam nullus est qui non moriatur. factum mortale ponit in homine diffinitione a philosophis. qui non ardidissent totum hominem ali-

quoniam potuisse aut posse esse immortale.
 Quid non sufficit ad monstrandum
 illum hominem debere mortale esse
 hoc quod verus homo erit. **Boso.** Quid
 ergo aliam rationem: quod ego illam ne
 scio si tu nescias quia ille probetur pos
 se mori. **Anselmus.** Dubium non
 est: quod sicut deus erit: ita omnipotens
 erit. **Boso.** Verum est. **Anselmus.**
 Si ergo volet: poterit animam suam po
 nere. et iterum sumere. **Boso.** Si hoc
 non potest: non videtur quod sit omnipotens.
Anselmus. Poterit iterum nunquam
 mori si volet. et poterit mori et
 resurgere. siue animam suam ponat nil
 lo alio faciente: siue alius faciat
 ut eam ponat ipso permittente. quantum
 ad potestatem nichil differt. **Boso.**
 Non est dubium. **Anselmus.** Si
 ergo noluerit permittente. poterit occidi:
 et si noluerit non poterit. **Boso.**
 Ad hoc indeterminabiliter perducitur.
Anselmus. Ratio quoque nos do
 cuit. quod oportet eum maius aliquid habere
 quam quicquid sub deo est: quod sponte dat
 et non ex debito deo. **Boso.** Ita est.
Anselmus. Hoc autem sub illo est
 nec extra illum inveniri potest. **Boso.**
 Verum est. **Anselmus.** In ipso igitur
 inveniendum est. **Boso.** Hic sequitur.
Anselmus. Aut igitur seipsum: aut
 aliquid de se dabit. **Boso.** Non pos
 sum aliter intelligere. **Anselmus.** Re
 verendum est nunc: cuiusmodi esse
 debebit hoc donum. Dare namque se
 non potest deo. aut aliquid de se quod
 non habet ut suus sit: quoniam omnis

creatura dei est. **Boso.** Hic est. **An
 selmus.** Hic ergo intelligenda est her
 edatio: quod aliquo modo ponet se
 ad honorem dei. aut aliquid de se.
 quomodo debitor non erit. **Boso.**
 Ita sequitur ex supradictis. **Anselmus.**
 Si dicamus quia dabit seipsum ad o
 bediendum deo. ut perseuerant ser
 vando iustitiam subdat se volun
 tati eius. non erit hoc dare.
 quod deus ab illo non exigat ex de
 bito. Omnis enim rationalis creatura
 debet hanc obedientiam deo. **Boso.**
 Hoc negari nequit. **Anselmus.**
 Alio itaque modo oportet ut det seipsum
 deo: aut aliquid de se. **Boso.** Ad
 hoc nos impellit ratio. **Anselmus.**
 Videamus si forte hoc sit dare vi
 tam suam. siue ponere animam suam. su
 tradere seipsum ad honorem dei hoc
 enim ex debito non erigit deus ab il
 lo. Nam namque non erit premium in il
 lo: non debet mori sic dicimus.
Boso. Aliud negotium intelligere. **An
 selmus.** Consideremus adhuc utrum
 sit rationabiliter conveniat. **Boso.**
 Dic tu: et ego libenter audiam.
Anselmus. Si homo per suam voluntatem
 peccavit. an non ducit ut per as
 pirantem satisfaciatur. Et sita facile
 victus est a diabolo. ut deum peccan
 do exhoraret. ut facilius non pos
 set: nonne iustum est. ut homo
 satisfaciens pro peccato. tanta diffi
 cultate vincat dyabolum ad hono
 rem dei. ut maiori non possit da
 re. **Boso.** Non est aliquid rationa

bilis. **Anselm.** Nichil aut
asperius aut difficilius potest
hō ad hōrē dei spōte et nō ex de
bito pati q̄ mortē: et nullaten
seipsū p̄t hō dare magis deo. q̄
cū se morti tradit ad honorē illi.

Boso. Vera s̄ oīa hec. **Ansel.**

Tale igit optet cū eē q̄ p̄ p̄cō
hōis satisfaccē volet: vt mori
possit si velit. **Boso.** Video pla
ne illū hominē quē q̄rim tale
eē optere. q̄ nec ex nātate mo
riat: q̄ omp̄s erit: nec ex debi
to. q̄ nūq̄ p̄cōr erit: et mori
possit ex libera voluntate quia
nātū erit. **Anselm.** Hunc et

alia mltā aut eū valde aueniat
hōim silitudinē et diuersacionē
absq̄ p̄cō h̄e: que facilius et
clariis p̄ se patet in eius vita
et opibz. q̄ velut ante expime
tū sola rōne mōstrari possent.
Nō em̄ explicet. q̄ nātū q̄ sa
pient factū est. vt illo q̄ hōies
erat redēptū. et de via mortis
et p̄diciōis. ad viā vite et b̄tū
dinis et̄ne docēdo redēptū. nū
hōibz iusaret. et ipsa cōiūsa
aone ead̄ eos docēt ūbo. q̄lita
vūe debent seipm̄ exēplū pre
bet. Exēplū aut seipm̄ quō da
ret īfirmus et mortalibz v̄l p̄t
iurias aut d̄tūelias a doloribz
a mortē ut a iustia nō recede
rēt. seipsū hec oīa sentire nō
agnoscent. **Caplm̄ vij.** **Ex**
quius in cōmodoy nōy p̄tacep̄

sit. miser tamē non sit.

Hec oīa patent **Boso**
ostendūt eū mortālē et
cōmodoy nōy eē p̄tacep̄ ope
tere: sed hec oīa miserie n̄e s̄t.
nūq̄ ḡ miser erit. **Anselm.**

Requaq̄. Nā sicut ad b̄tūdinē
nō p̄tinet cōmodū qd̄ habz q̄sō
ta volūtate: ita nō est miseria
app̄hendē sapientē. n̄lla nātate
aliqd̄ in cōmodū s̄d̄m volūtate.

Boso. Sōcedendū est. **Caplm̄**
vij. **Ex** tū cū alijs īfirmatibz
n̄t ignorāciā nō habet.

Qerū in hac silitudine
quā h̄e debet cū hōibz.
v̄t utrū ignorāciā quoq̄ sicut
alias īfirmatates n̄as habuit
sit. **Anselm.** Quid dubitas
de deo? v̄tū sit oīa scēs? **Boso.**
Nā q̄ius sit īmortalis futurū.
ex d̄ma nātā: mortal' tamē erit
ex h̄uana. Nā aut nō silit̄er po
tent hō ille eē v̄e ignorās: sicut
v̄e mortalis erit. **Anselmus.**
Illa hōis assūptio īymitatē p̄sōe
dei. nō nisi sapient' a sūma sa
piēcia fiet: et ideo nō assumet
īhōie. qd̄ n̄llo mō v̄ale ē. s̄ val
de noxiū est ad opus qd̄ idē hō
facturus est. Ignorācia nāq̄ ad
nichil illi v̄alis eēt: sed ad m̄l
ta noxia. Quomō enī tot et tā
ta opa que frūm̄ est faciet. sine
īmensa sapiā? Aut quō credet
illi hōmies: si eū facient nesciū?

Si autem nesciat? ad quod erit illi vtilis illa ignorantia? Deinde si nichil amat nisi quod agnoscat: sicut nichil erit boni. quod non amet. ita nullum bonum erit quod ignoret. Bonum autem nec profectum novit: nisi qui illud a malo sit discernere. Hanc quod disactionem nullus facit facit: quod malum ignorat. Sic igitur ille de quo loquimur omne profectum novit. et facit bonum: ita nullum ignorabit malum. Omne ergo habebit scientiam: quoniam ea publice in hominum conversacione non ostendat. **Boso.** Hoc in maiori etate ita videtur. sicut dicitur: sed in infanzia sicut non erit tempus congruum. ut in illo appareat sapientia: ita non erit opus. et ideo nec congruum ut illa habeat. **Anselm.** Nonne dixi. quia sapienter fiet illa incarnatio. Sapienter namque assumet deus mortalitatem: qua sapienter. quia valde utilis videtur. Ignorantiam vero non potest assumere sapienter: quoniam nunquam est utilis. sed semper nociva. nisi forte cum per ea mala voluntas quod nunquam in illo erit ab effectu restringitur. etiam si aliquando non noceat ad aliquid. hoc solo tamen nocet quia scientie bonum aufert. Et ut breviter absoluam quod queris. ex quo ille homo erit plenus deo. scilicet ex eo. unde nunquam erit sine eius potentia et fortitudine et sapientia. **Boso.** Quis hec in christo sepe fuisse non dubitaret: ideo tamen querimus. ut de hoc quod

rationem audire. Sepe namque aliquid esse certi sumus: tamen hoc ratione probare nescimus. **Cap. viij. Cuius mors eius prevaleret nullo et magis**

Nunc rogo tu dicere patrem omnium. Ut doceas me quomodo mors eius prevaleret nullo et magnitudine patris omnium. cum vnum quod putamus levisimum peccatum. tamen infinitum monstrum. ut si nullo obtinuerat infinita mundorum. quod sic plerumque sint creaturis. sicut est iste nec possit servari quando redigantur in nichilum: nisi faciat aliquis aspectum vnum contra voluntatem dei: non tamen fieri debeat. **Anselm.** Si esset pater homo ille. et quod esset scire. et diceret tibi. nisi omnem hominem hunc prohibet mundus iste totus. et quod quod deus non est. facies hoc propter servanda omnia alia creatura. **Boso.** Non facere: etiam si infinita nullo in mundorum obtenderet. **Anselm.** Quod si iterum tibi dicitur. aut eum occides: aut omnia peccata mundi veniunt super te. **Boso.** Respondere me potius omnia alia velle peccata suscipere: non huius mundi quod fuerit et que futura sunt: sed quatenus super hoc cogitari possunt. quod istud solum. quod non solum de omissione eius. sed de quolibet peccata lesione quod illi tangit. responde me estimo debere. **Anselm.** Recte existimas. Si dicat mihi. cur ita cor tuum iudicat. ut plus horreat vnum peccatum in lesione hominis. quam omnia alia que co-

gitari pnt. cū oīa querūq; fuit
pccā cont ipm sint. **Soso.** Am
pccm qd in psona eius fit inco
pabilis supat oīa illa que erit
psona illius cogitari pnt. **An
celm.** Quid dīas ad hoc quia
sepe libent aliq; patit quasda
in sua psona molestias: ne ma
iores patiat in reb; suis. **Soso.**
Nā dē nō egit hāc pccācā. au
ptati aucta subiacet: sicut tu su
pra audā mee itrogatōi rēdisti.
Anclm. Bene rēdes. Videm
q; q; violatōi vite corpāl hui
hōis nlla imensitas uel mltitu
do pccōz erit psona dei cōpari
valet. **Soso.** Aptissimū ē. **Ancl
mus.** Nūc libet bonū videt. qm
aut itētempo tā mala ē. **Soso.**
Si omē bonū tā bonū est. q; ma
la ē eius destructio. plus ē bonū
inco pabilis. q; sit ea pccā mala
q; sine estīacōe supat eis itēmp
ao. **Anclm.** Vex dīas. Cogita
etā q; pccā tantū st odibilia q;
tū st mala: et vita ista tantū a
mabilis. qntū est bona. Vn seqt
q; vita hec plus est amabilis.
q; sint pccā odibilia. **Soso.** Nō
possi hoc nō itelligē. **Anclm.**
Putasne tātū bonū amabile pos
se sufficē ad soluedū qd debet
p pccis tota mdi. **Soso.** Imo
plus pnt in ifinitū. **Anclm.**
Vides it quō vita hec vīcat oīa
pccā. si pro ill' det. **Soso.** Aptē.
Anclm. Si g dare vitā ē mor

te accipe. sicut dāto hui vite pre
ualet sibi hōim pccis: ita et accip
as mortis. **Soso.** Ita de oībz per
catō q; psona dei tangūt constat.
**Cap xv. Quō delectat mors eandē
etā pccā eū perimentū.**
Sed nūc video aliqd qredū.
Nā si tā malū est eū occi
dē. q; bona ē vita eius: quō p
mors ei supare et dele pccā eoz
q; eū occiderūt: Aut si alicui eoz
pccm delet: quō p alioz quoq;
hōim aliqd dele. Sicut enim q;
et mlti ex ill' saluati st. et innume
rabiles alij saluāt. **Anclm.**
hāc qstōz solue apls: qui dicit.
Nā si cognouisset: nūq; dīz glē
cūfixisset. Tantū nāq; differt fa
ent factū pccm. et qd p ignorācā
fit: ut malū qd nūq; facit posset
pre nimietate sua si cognosceret
veniale sit. q; ignorant factū ē.
Deū ei occide null' hō vnq; facit
saltē velle posset. et is q; illū occi
derūt ignorāt. nō in illud ifini
tū pccm. cui nlla alia cōpari per
cata pnt pruerūt. Nā nō consi
derauim' eis magnitudinē ad vi
dendū q; bona eet vita sūz hoc
qd igrant factū est: s; q; facit st
qd nec vnq; facit aliqd nec facit
potuit. **Soso.** Rōnabil' inter
emptores x ad veniā pccā sui p
tingē potuisse mōstrasti. **Ancl.**
Quid iā qris āplius. Ecce vides
quomō rōnabil' nccitas ostēdat
ex hōibz pficiendā eē supnā aui

tate. nec hoc posse fieri nisi per remissionem peccatorum: quam nullus homo habere potest. nisi per hominem. qui idem ipse sit deus. atque morte sua homines peccatores deo reconciliet. **Aperte** ergo in eum christum: qui deum et hominem confiteri. et mortuum propter nos. **Hoc** autem absque omni dubitatione cogito: cuncta quae ipse dicit esse. quam deus metiri non nequit. **Et** si sapienter esse facta quae fecit dubitandum non est: quoniam non eorum rationem intelligat a nobis. **Boetius.** Vex est quod dicitur. nec aliquatenus quod dicitur esse vex. aut quod fecit rationabiliter esse factum dubito. **Et** hoc postulo. ut quod quod non debet. aut non posse fieri videtur infidelibus in fide christiana. hoc in qua ratione fieri debeat aut possit apertas. **Non enim** ut me in fide confirmes: sed ut definitum veritatis ipsius intellectu leti fides. **Capitulum vii.** **Qualiter** deus de massa peccatrice assumptus sit hominem sine peccato. et de saluatione ade et eue.

Quapropter sicut eorum quae super dicta sunt ratione aperuisti: sic peto ut eorum quae super adhuc quaesitum rationem ostendas. **Primum** scilicet qualiter de massa peccatrice. id est de humane generis quod totum in seculo erat peccatum quasi asinum de fermetato deus assumptus sit. **Na**liquam ipsa hominis eiusdem creacio hec munda sit. et absque carnalis delictationis peccato. **U**rgo tamen ipsa unde assumptus est in iniquitatibus concepta est. et in peccatis crepit in matris. et cum originali peccato nata est: quam

et ipsa in adam peccauit in quo omnes peccauerunt. **Anselmus.** Postquam constituit hominem illum deum. et peccatum esse reconciliatore: dubium non est eum deum non sine peccato esse. **Hoc** autem esse non valet si absque peccato de massa peccatrice sit assumptus. **Quia** vero ratione sapientia dei hoc fecit. si non possumus intelligere. non debemus mirari: sed cum venatione tollerare aliquid esse in secretis tantum rei quod ignoramus. **Aperte** mirabilis deus restaurauit humanam naturam: quam istaurauit. **S**qualiter enim utrumque deo facile est. **Et** homo autem qui esset non peccauit ut fieri non debet: postquam vero factus est peccator meruit. ut quod et factus esset peccator. quod uis non perideret omnino quod factus erat. ut esset qui puniret. aut cum deus miseretur. **Neutrum** enim horum fieri possit si in nihilum redactus esset. **T**anto ergo mirabilis deus illam restaurauit. quam in statuauit: quanto hoc de peccatore contra meritum. illud non de peccatore nec contra meritum fecit. **Q**uoniam etiam est deus et hominem sic in unum ducere. ut seruata integritate utriusque naturae. idem sit homo itaque vel quod est deus. **Quod** ergo presumat vel cogitare quod humanam intellectus valeat penetrare: quam sapienter quam mirabiliter tam insarutabile opus factum sit. **Boetius.** Assensio. quod nullus homo potest in hac vita secretum penetrare apertum. **N**ec peto ut facias. quod nullus homo facere potest: sed tantum quantum potes. **Plus** enim persuadebis aliorum res in hac re rationes late. si aliqua

te vide mōstūcis: q̄ si nullā in
ea rōne itelligē nichil dīcedo p
baucis. **Anclm?** Video me ab
īportūnitate tua nō posse libari:
s̄ si aliq̄ten⁹ potō qd postulas of
tende. grās agam⁹ deo: si vō nō
poterō: sufficiat ea q̄ sup pbata
sūt. Sū enī iſtar deū hoīez fī op
tere. dubiū nō est. sapiāz i potē
ciā illi nō deesse: vt hoc sine pec
cato fiat. **Boso.** Vix libent acci
pio. **Anclm?** Opauit vtiq; ut il
la redēpāo quā xps fecit pdesse
nō solū illis q̄ eo tpe fuerūt: s̄
etiā alijs. Vix ei rex aliq̄s. cuius
totā ppls sue ciuitatē ciuitatis s̄
peccauit. excepto vno solo. q̄ tū
de illorū ē genē: vt nullus eorū fac
possit vñ mortis dāpnacōz euā
dar. Ille at̄ q̄ solus est īnocēs tā
tā apd regē habz grāz. ut possit.
et tantā dilectōz ergo reos. vt ve
lit reos oēs q̄ suo cōcedet cōsilio re
cōsiliare quodā seruias valde tpi
regi placituro: qd faciū ē die sū
volūtate regis statuto. Et qm nō
oēs pnt q̄ rēcōsiliādi s̄. ad diē il
lā cōuenie. cōcedit rex ppter mag
tudinē illi seruiq; vt qūq; uel
ante ul post diē illā cōfessi fuerūt
se velle p illd opus qd ea die fiet
veniā īpetre. et ad pactū ibi cō
stitutū accēde. ab oī culpa s̄ ab
soluti p̄tita. Et si cōtigerit vt p
hac veniā iterū peccēt. si digne
satisfacēt et corrigi dēiceps volue
rit. p eiusdē pacti efficacā iterū

veniā recipiāt: sic tñ vt nlla pa
laciū ei⁹ īgrediat. donec factū sit
vñ culpe relinquant. Vñ hāc sili
tudinē. qm nō potuerūt oēs qui
saluādi erāt pntes eē. qm rēcōsili
redēpāoz illā xps fecit: tāta sunt
vis i eius morte. ut etiā i absentes
vel loco vñ tpe ei⁹ p̄tendat effectū.
Quāt nō solū pntibz pdesse debe
at. hic facile agnoscat: q nō tot
pntes ei⁹ morti eē potuerūt: q̄
ad supne citatis cōstructionē nātr
s̄. etiā si oēs q̄ eiusdē mortis tpe
vbiq; erāt ad illā redēpāonē
admittent. Plures ei s̄ dēones
q̄ de qbz restaurādis ē nūs eorū.
ea die vinceret hoīes. Ret arden
dū est ex quo fcs est hō. vñ tps
fuisse. quo mūdus iste cū creatur
que facte s̄ ad vsus hoīm sic va
nuis fuisset: vt nullus eēt in illo
ex hūano genē. ad hoc p̄tines ppter
qd fcs ē homo. Videret enī in cō
ueniēs. qd dē vel vno momento
p̄miserit hūanū gen⁹ et ea q̄ fecit
ppter vsū eorū. de qbz supna p̄ficien
da ē q̄tas. q̄ frustra extitisse. Nā
aliq̄ten⁹ iuanū eē vident. q̄dū
nō ad hoc ppter qd marie fcs eēt
vident subsistē. **Boso.** Cōgruē
rōne. et au nichil repugnare vi
det mōstras. nullū vñq; fuisse
tps ex quo fcs ē hō. absq; aliq
q̄ ad eā p̄tinēt. sine q̄ vane frus
eēt oīs homo. rēcōsiliācōz. quod
nō solū in cōueniēs. s̄ etiā necessa
riū esse possum⁹ cōcludē. Vñ enī

ducienas et rationabilis e hoc qd ali
qn nullu fuisse de quo iteno dei qua
hoies feat pficeret. nec e aliqd quod
obuiet hinc rōm: nre e sp aliq ad
pdictā redaliatōz ptinentē fuisse
Vn adā et euā ad illā ptinuisse re
depas dubitādū nō est: qd ius hoc
auctōitas dīna apte nō pnuat.
Anselm? Incredibile qd vidi. qn
ds illos feat. et pposuit imutabilit
face de ill' oēs hoies. qd ad celestē a
uitatē assūptū erat. qd illos duos
ab hoc excluderet pposito. **Boso.** Vno
illos marie ad hoc fuisse credi debz:
vt eent de illis pp' qd fā sē. **Ansel.**
Bn ofidas. Nulla tū aīa an mortē
ē padisū celestē īgredi potuit: sic
sup dū de regis palacio. **Boso.** hic
tenem. **Anselm?** Vgo at illa de q
hō ille assūptū ē de q loqm fuit de
illis q an natūtatē ei p eū mūda
ti sē a ptās. et i eus ipā mūdica
de illa assūptū ē. **Boso.** placet m
nūtm qd dias. n cū ipē debeat a se
ipō hē mūdica a pto. videret ea
hē a mīr: et nō p se mūdā eē p
illā. **Anselm?** Nō ita ē. qd qm
mīs mūdica p quā mūdus ē nō
fuit n ab illo: ipē q p seipm a se
mūdus fuit. **Boso.** Bene ē de hoc.
Vex adhuc aliud m vidi qrendū.
Dixim' ei sup qd nō nātate moi
tū erat. et nō videm' qd mīr eiā
p mortē futurā mūda fuit: qā n
illa fuisset. ipē de illa nō eē potius
fēt. Quō g nō nātate mortu ē.
q nō n q mortu ēat potius. ill

potuit eē. Nā si mortu nō eē.
Vgo de q assūptū ē mūda nō fuis
set. qm hoc neqū valuit n verū
eius mortē credēdo. nec ille de il
la potuit alit' assumi. Eudē si
nō mortu' ex nātate postq ē
assūptū de igne potuit nō esse
de vgnē assūptū postq est assūp
tus: qd nō est possibile. **Ansel.**
Bi bn q sup dīcāst' ofiderasses. hāc
qstōz i illis vt puto solutā ītel
lexisses. **Boso.** Nō video qmō.
Anselm? Rōne qn qsum' vxi
ille mētū potuit mōstrauim'.
mētando duas eē ptātes. vnā
videlic volēdi mētū. alterā mē
ādi: et qm mētādi ptātē hiet
hoc a seipso habuit. vt nō posset
velle mētū: idē de sua iustia
q vitatē sūauit eū laudandū ē.
Boso. Ita ē. **Anselm?** Bili est i
seruādo vitā: ptās volēdi sūare.
et ptās seruādi. Cū g querit' utq
idē ds hō potuit seruāe vitā suā
vt nūq morēt'. dubitādū nō
ē. qd sp hūit ptātē seruādi. quā
uis nequerit velle seruāe. vt nā
q moreret'. Et qm hoc a seipso
habuit. vt sē velle nō posset. nō
nātate. s libā ptātē aiāz suā
posuit. **Boso.** Nō oīno filis
fuerūt i illo iste ptātes mētādi
vī et seruādi vitā. Ibi enī seqt'
qd si velle posset mētū: hic ved
videt'. qd si nō mori velle. nō
magis hoc posset qd posset. nō
eē qd erat. Nā ad hoc erat hō

ut moreretur: et propter huius futuri mortis
fide de uigore potui assumi. sic
supra dixi. **Anselm.** Quodmodum
putas illum non potuisse non mori
a necessitate mortui esse. quia non po-
tuit non esse quod erat: ita potes as-
serere illum non potuisse velle non
mori. a necessitate non voluisse:
quoniam quod erat non esse non potuit. Non
enim magis ipse factus est homo ad hoc
ut moreretur: quam ut vellet mori. Si
propter sicut non debes dicere. quia non
potuit velle non mori. a necessitate
voluit mori: sic est dicendum quia non
potuit non mori. a necessitate mortui
esse. **Boso.** primo. quoniam eadem subiaceret
rationi. scilicet et mori et velle mori: utrum
quod videtur in illo necessitate fuisse. **An-**
selm. Quod se sponte voluit homines
facere ut eadem immutabili volunta-
te moreretur. et per huius fidei certitudinis
uigore munda fieri de qua homo ille assu-
meretur. **Boso.** Deus filius dei. **An-**
selm. Ratione supra monstratum est
quia dei voluntas nulla cogit necessitate.
sed ipsa se spontanea sua seruat im-
mutabilitate. quoniam aliquid dicitur neces-
sitate facere. **Boso.** Vnde monstratum est.
sed videmus e contra. quia quod deus immutabiliter
vult non potest non esse: sed necesse est esse.
Quapropter si deus voluit. ut homo ille mo-
reretur: non potuit non mori. **Anselm.**
Ex eo quod filius dei assumpsit hominem
ea voluntate ut moreretur. probas eum
homines non potuisse non mori. **Boso.**
Ita intelligo. **Anselm.** An non si-
militer apparuit ex his que dicta sunt

filium dei et assumptum hominem unam
esse personam: ut idem sit et homo et filius
dei. et filius uigoris. **Boso.** Sic est.
Anselm. Idem ergo homo sua voluntate
non potuit non mori. et mortuus est.
Boso. Regere nequeo. **Anselm.**
Quoniam ergo voluntas dei nulla necessitate
facit aliquid. sed sua potestate. et volun-
tas illius fuit voluntas dei. nul-
la necessitate mortuus est: sed sua sola po-
testate. **Boso.** Argumenta contra omnes
tuas obuiare nequeo. Nam nec propositio-
nes quas premitis. nec consequentias
quas inferis. nullatenus inferre valeo.
Sed tamen hoc in se patet quod dixi. quia
si vellet non mori. non magis hoc
posset: quam non esse quod erat. Vere namque
mortuus erat: quoniam si verum non fuisset
morsus. non fuisset vera fides future
mortis eius. per quam et illa virgo
de qua natus est. et multi alii mundati sunt
a patre. Nam si vera non fuisset: nichil
prodece potuisset. Quapropter si potuit
non mori. potuit facere non esse verum.
quod verum erat. **Anselm.** Dicitur verum
erat antequam moreretur. quia mortuus
erat. **Boso.** Quoniam hoc ipse sponte
voluit: et immutabili voluntate.
Anselm. Si ergo deus idcirco non
potuit non mori. quia verum mortuus
erat. et ideo vere mortuus erat.
quia hoc ipse sponte et immutabiliter
voluit: sequitur illum non ob aliud
non potuisse non mori. nisi quia immu-
tabili voluntate voluit mori.
Boso. Ita est. Sed quoniam fuit cau-
sa. verum est tamen quia non potuit non

mozi. et nate fuit illi moi. **Antel**
m. Minus heres in nichilo: et
ut diu solet. quis nodu in serpo.
Boso An es oblitus qd exasfaoi
bz tuis obicere in huius disputatio
pnapio. Na videlicet qd postula
ba no facis doctis. s. m: et hoc ap
su mecu petetibz. Dushne g. ut p
tarditate et hebetudine nu querat
igeny: q. tina m. et illis ead in
puerilibz qstioibz sicut iccepisti sa
tisfacias. **Capl' xviij. Et i deo**
no sit nctitas ul impossibilitas.
et q sit nctitas cogens et ne
cessitas non cogens.

TAm dixim. q. d. s. ipne
di aliqd no posse: a nctitate fa
tere. Qis q. ppe nctitas et impossi
bilitas. eius sbiacet volutati.
Illius at volutatis nlli sbdit ne
cessitati aut impossibilitati. Ni
chil ei est necessariu aut impossi
bile nisi quia ipse ita vult: ip
su vco a velle aut nolle aliqd
appet necessitate aut impossibilitate
alienu est a veritate. Qre. Na
oia que vult. et no n que vult
facit. Dicit nlla nctitas. siue
impossibilitas pcedit eius velle.
aut nolle. ita nec eius face: qua
uis mltia velit imutabile et fa
aat. Et sicut cu d. s. facit aliqd
postq factu est. u no pt no ee
factu. sed sp vez e. fm esse: nec
tm ite dicit impossibile deo ee. ut
faaat qd pretitu est. no esse pu
tu. Nichil eni opat ibi nctitas

no faacendi. a impossibilitas fa
acendi: sed dei sola volutatis: q
vitate sp qm veritas e imuta
bile sicut e. vult ee. Ita si ppo
nit se aliqd mutabiliter factuz.
qius qd ppoit ateq fiat no pos
sit esse no futuz: no tamen vlla
est i ea faacendi nctitas. aut non
faacendi impossibilitas: q. sola o
perat in eo volutatis. Quocies
naq dicit no posse. no negat
i illo ptas. sed isupabilis signi
ficat potena et fortitudo. Non
eni itelligit aliud nisi
q. nlla res pt effice ut ille agat
qd negat posse. Na vtitata est
hmoi multu locutio. ut dicatur
res aliqua posse. non quia in il
la. sed qm i alia re est ptas. et
no posse: no qm illa. sed est po
tena. q. i alia re est ipotena. Di
am. naq. iste ho pt vna pro
ut aliqs pt eu vince: et ille no
pt vna. put nllus eu vincere
potest. No eni est ptas posse vi
a. s. ipotena: nec via no posse
ipotenaa e. sed ptas. Recdiam
dei necessitate face aliqd. eo q
illo sit vlla nctitas: sed qm est
i alio sicut dixi de ipotena. qm
di no posse. Qis q. ppe necessitas e
aut coactio aut phibitio: q due
necessitates oitunt iuice contin
e. sicut nate est et impossibile. Q
qd naq cogit esse. phibet non
ee: et qd cogit no esse. phibet
no esse. Quoadmodu qd nate

est esse. impossibile est non esse: et
quod nunc est non esse. impossibile est
esse. et conuersim. **C**um autem dicimus
aliquid nunc est. aut non esse in deo.
non intelligitur quod sit in illo nuncitas
aut cogens aut prohibens: sed signi-
ficat. quod in omnibus alijs rebus est nuncitas
prohibens eas facere. et cogens
non facere contra hoc quod de deo dicitur.
Nam cum dicimus. quod nunc est deus sepe
verum dicitur. et necesse est eum nunquam me-
turi: non dicitur aliud. nisi quod tanta est in
illo constantia seruandi veritatem. ut
nunc sit nulla rem facere posse ut
verum non dicat. aut ut mentiatur.
Propter autem dicimus. quod homo ille qui
secundum unitatem persone sit super deum
est idem ipse est qui filius dei deus non
potuit non mori. postquam de virgine
natus est: non significat in illo ul-
la impotentia seruandi aut volendi
seruare vitam suam immortalem: sed
immutabilitas voluntatis eius. quod
se sponte fecit ad hoc hominem. ut
in eadem voluntate perseverans moreretur:
et quia nulla res potuit illam volun-
tatem mutare. **M**ultus est impotentia
quam potentia. si posset velle men-
turi: aut fallere. aut mutare volunta-
tem. quam prius immutabile esse volu-
it. **E**t si. quodammodum super dixi. cum
aliquis se sponte se propter facturum
bonum aliquid. et eadem voluntate pos-
tea perficiat quod proposuit. quis cogi
possit. si nolit promissum soluere: non
tamen est dicendus nuncitate facere.
quod facit. sed ea quod proposuit libera vo-

luntate. **N**on enim nuncitate aut impo-
tentia fieri vel non fieri dicitur debet
aliquid: ubi neque nuncitas neque im-
potentia quicquam operatur. sed voluntas.
Si inquit ita est in homine: multo
magis nuncitas aut impotentia neque
quam nominare se in deo: quod nichil
nisi quod vult facit. et cuius voluntatem
nulla vis cogere aut prohibere valet.
Ad hoc enim valuit in christo diuersi-
tas naturarum et unitas persone. ut
quod opus erat fieri ad hominem restau-
rationem. si humana non posset na-
tura. faceret divina: et si divine mini-
me duarent exhiberet humana: et
non aliud atque aliud. sed idem ipse esset.
qui utique per se existens. per humanam sol-
uit quod illa debebat. et per diuinam
posset quod expediebat. **D**enique
virgo que per fidem munda facta est. ut
de illa posset assumi. nequaquam
credidit illum moriturum nisi quod vellet.
quodammodum per prophetam qui de illo
dixit. oblatuus est quia ipse vo-
luit. didicerat. **P**ropter quia vera
fuit fides eius: nunc erat ita futu-
rum esse. sicut credidit. **Q**uod si iterum
perturbat quod dico. nunc erat. me-
meto. quia veritas fidei virginis non
fuit causa. ut ille sponte moreretur:
sed quod hoc futurum erat. vera fuit
fides. siue prophetica. que de hoc pre-
cesserat. non est aliud. quam si dicas.
necesse fuisse ita futurum esse. quia
sic futurum erat. **H**omini autem neces-
sitas non cogit rem esse: sed esse rei
facit nuncitate esse. **E**st namque neces-

fitas pcedens que causa ē ut sit res:
et est nātās sequēs. quā res fuit.
Pcedens et efficiēs nātās ē. cū
dicit celū volui: qz nātē ē ut vol
uat. **S**equēs vō et qz nichil effi
cit. sed fit cū dicit te ex nātate lo
q. qz loqūis. Cū em hoc dico. sig
fio nichil facē posse. ut dū loq
ris nō loqris: nō q aliqd te co
gat ad loquēdū. **N**ā violētia nā
lis cōdinōis cogit celū volui: te
vō nulla nātās fāt loq. **S**ed
vbiqz est pcedens nātās. et se
quēs: nō aut vbi sequēs. ibi sta
tim et pcedens. **P**ossūm⁹ naqz
dicē. nātē est celū volui. qz voluit:
sed nō siliter est vey idē te loq.
qā nātē est ut loqris. **I**sta sequēs
necessitas currit p oīa tpa hoc
modo. **Q**uid fuit. nātē est fuisse:
qz nātē est esse. qz nātē est
futurū esse fuisse: qd q futurū est
nātē est futurū ēē. **H**ec ē illa nāt
tas. que vbi tractat aristoteles
de ppositiōibz singlaribz et futuris
videt vtrilibet destrūē: et oīa ēē
ex nātate astrūē. **H**ac et sequē
ti et nichil efficiēte nātate. qm
vera fuit fides ul' pphetia de xpō:
qz ex volūtate nō ex necessitate
mōitūris erat: nātē fuit ut sic
ēēt. **H**ac hō fūo est. **H**ac fecit et
passus ē: qd q fecit et passus est.
Hac voluit. qm qz voluit. **I**deo ei
nātate fuerūt. qz futā. futura
fuerūt: et futā fuerāt qz fuerūt.
et fuerūt qā fuerūt. **E**t si vis oīm

q fecit et que passus ē. verā scire
necessitate. scito oīa ex nātate
fuisse. qz ipse voluit. **V**olūtate
vō eius. nlla pcessit nātās. **Q**ue
si nō fuerūt. n qz ipse voluit: si
nō voluisset. nō fecisset. fuisset.
Hic itaqz nō tulit aīaz ei⁹ ab
illo: sed ipse posuit eā. et itez sup
sit eā: qz pātē habuit ponēdi
aīaz suā. et itez sumēdi eā sicut
ipse dicit. **S**oso. **D**atissenasti m
illū nō posse pban illa nātate
mōitē subisse: nec me penitet
ut hoc fateres iportunū tibi ex
tisse. **A**ncelm⁹. **O**stendim⁹ ut
puto certā rationē. quomō dō as
supserit hominē sine pādē de mas
sa peccatrice. **S**z nequaqz negan
dū existimo aliā esse pēt istā quā
dirim⁹: excepto hoc. qd dō facē pē.
qd hōis itaqz pphendē nō potest.
Vey qm et ista m vident posse suf
ficē. et si aliā nūc inqit velle. ne
cesse ēēt inestigare. qd sit origina
le pām. et quō a pmo parētibz
i v mīfū genus hūanū pter illū
de quo agim⁹ hominē diffundat.
et iaderē in quasbā alias qōnes.
que suū postulāt tractatū: ea quā
dirim⁹ rōne dētā. que de tcepto
ope restāt pscāmur. **S**oso. **V**e
vis. **S**z eo pacto ut tu aliqñ aux
liante deo. illā aliā rōne quā nē
inqit vitas qī debitū exsoluas.
Ancelm⁹. **Q**m volūtate hanc
scio me gerē: qd petis nō denego.
Sz qā de futis iertus sū: pmitte

nō audeo. sed dei dispositioni cō-
mitto. **Capitulum xvm. Quo-
mō vita xpi soluat deo p pāis
hoīm. et quomō debuit xps
pati et nō debuit pati.**

Sed dic nūc qd de qstione
quā in pncipio pposuisti.
ppter quā alie mltie se igesserūt.
psoluedū videat. **Bofo.** Būma
qstionis fuit. cur d's homo frās
sit. vt p mortē suā saluaret hoī-
nē: cū hoc alio mō facē potuisset
videret. Ad qd tu mltas et neces-
sarias rōnibz rēspōdens oñdisti re-
stauracōis hūane natē nō debu-
isse rēmanē. nec potuisse fieri. nō
soluet hō qd deo p pāis debebat.
Qd debitū tantū erat. vt illud
soluē. cū nō debet nisi homo. nō
posset n̄ d's: ita ut idē eēt hō et
deus. Vñ natē erat vt d's hominē
assumeret ī vnitatē psonē: q̄tinus
qui ī natā soluē debebat a nō po-
terat. ī psona eēt q̄ posset. Deīde
q̄ de uīgē et a psona filij dei eēt
assumēdus hō ille q̄ d's eēt. et quō
sine pāis de massa peccatricē as-
sumi potuit mōstrasti. vitā huius
hoīs tā sblimē. tā pāosā aptis-
sime pbasti: vt sufficē possit ad
soluendū qd pro pāis totius mōdi
debet. et plus ī infinitū. Restat g
nūc ostendē quō illa soluat deo
pro pāis hoīm. **Anselm.** Bī ppter
iusticiā se pmissit occidī: nōne
ad hōrē dei vitā suā dedit. **Bo-
fo.** Bī possū intelligē qd nō du-

bito q̄uis nō videā quō rōnabil-
iter fecit: cū et iusticiā rēstaurābiliter
et vitā suā etnalitē seruāre potuit.
starebor illū tale quid sponte dedis-
se deo ad honorē illius. cū q̄qd
d's nō est cōpari nō p̄t. et qd oī-
bi oīm hoīm debitas rēpēnsari
p̄t. **Anselm.** An nō itelligis
q̄ cū iniurias et dūctias et mortē
cruas cū latronibz. sicut sup̄ dixi-
mus. ppter iusticiā quā obediēis
obseruabat illatis benigna pa-
nētia sustinuit. exēplū dedit hoī-
bus: q̄tinus ppter illā īcōmodā
que sentire pnt a iusticia quā deo
debet declinēt. **Qd** mīme dedisset
si sōm potētiā suā mortē pū-
li causa illatā declinasset. **Bofo.**
Videt q̄ nllā hoc exēplū ipse
nēcessitate dedit: q̄m mlti ante
aduentū eius. et iohēs baptis-
ta post aduentū aī mortē ei⁹.
mortē pro vitate sustinētes il-
lud sufficientē dedisse nōscūt.
Anselmus. Nullus vnq̄ homo
moriendo p̄t illū deo dedit. qd
aliq̄m nēcessitate p̄ditur nō eat:
aut soluit qd nōn debebat. **Qd**
ppter ille mltō magis dedit exē-
plū. vt vnusq̄sq̄ qd aliq̄m in-
cūctantē amissur⁹ est. p seipsū
reddē deo: cū ināo postulat nō
dubitēt. q̄ cū nllaten⁹ aut p se
indigēt. a' cogeret⁹ pro alijs. q̄
bus nichil n̄ penā debebat.
tā pāosā vitā. pmo seipsū. tan-
tā s̄z psonā tāta volūtate dedit.

Soso. multū p̄māq̄s desidiō me
o: s̄ sustineat querā q̄ddā. qd̄
q̄uis forsitan putes q̄id. nō tñ i
p̄ceptū m̄ ē quid r̄ndea. si a me
q̄iat. Dias q̄ q̄n mortuū ē. dedit
qd̄ nō debebat. s̄ nō negabit
melius illū fuisse. q̄n hoc exē
plū talis dedit. et magis place
hor deo. q̄ si hoc nō fass̄. aut di
cet eū nō debuiss̄e fac̄e qd̄ meli⁹
esset. et qd̄ magis deo plac̄e ūel
lerit. Quō ergo asserem⁹ eum
nō debuiss̄e deo qd̄ fecit. id ē qd̄
melius ēē. et magis plac̄e deo
ognouit. p̄ferti cū acatā debeat
deo totū qd̄ est. et qd̄ sat. et p̄t.
Intel m. Quis creatura ni
chil habeat a se. q̄n tñ concedit
illi d̄s aliq̄ licite fac̄e i nō fac̄e.
dat ita illi suū esse utrūq̄. ut lic
altery sit meli⁹. neutz tñ exigat
determinatē: s̄ siue faciāt qd̄ me
lius ē. siue alterz. deb̄e fac̄e dicat
qd̄ facit. Et si faciāt qd̄ melius est.
p̄miū habeat: q̄ sp̄ote dat qd̄
suū est. Nā cū virgitas melior
sit cōiugio: neutri tñ ab hoīe
determinatē exigit. s̄ q̄ cōiugio
viti. et iūgnitatē seruac̄e mauult.
qd̄ facit. deb̄e fac̄e dicat. Nemo
ei virgitatē siue diuigiū dicat eli
gi nō deb̄e: sed dicim⁹. q̄a quod
mauult h̄s anteq̄ aliqd̄ horū
statuat. hoc fac̄e debet. Et si vir
ginitatē suat p̄ sp̄otaneo mu
nere qd̄ offert deo p̄miū exp̄at
Sūḡ dias creaturā deb̄e deo qd̄

melius fac̄e et p̄t: si itelligis ex de
bito. et nō s̄baudis si d̄s uibet. nō
ē sp̄ ver. h̄q̄dē ut dicit nō deb̄z d̄
ginitatē ex debito. s̄ si mauult d̄
viti cōiugio. Et si te mouet verbi
qd̄ est deb̄e. nec potes illd̄ itellige
sine aliq̄ debito. sato q̄ sicut con
git posse et non posse. et necessi
tatē aliq̄n dia nō q̄ sūt in rebz
vbi dicat. s̄ q̄m s̄t in alio: ita et
deb̄e. Nipe cū dicim⁹ deb̄e paup̄e
res a diuitibz eleosinā accipe. nō
est aliud q̄ diuites deb̄e paup̄ibz
eleosinā ipend̄. Hoc nāq̄ debi
tū nō est exigendū a paup̄e: s̄
a diuite. Deus q̄q̄ d̄s oibz deb̄e
pend̄ p̄esse: nō q̄ ille i hoc alij
mō sit debitor: sed q̄m oīa debet
illi subeē: et deb̄e fac̄e qd̄ vult.
q̄m qd̄ vult deb̄z ēē. Ita q̄n vult
aliqua creatura fac̄e qd̄ suū est fa
c̄e et nō fac̄e: qd̄ fac̄e d̄i deb̄e fac̄e.
q̄ qd̄ ip̄a vult deb̄z ēē. D̄s itaq̄
ih̄s cū mortē sicut dixim⁹ sustine
voluit. q̄m suū erat pati et non
pati. debuit fac̄e qd̄ fecit: q̄a qd̄
voluit fieri debuit. et nō debuit
fac̄e. q̄ nō ex debito. Nēpe q̄m ip̄
se idē d̄s et h̄o. sc̄dm̄ hūanā q̄dē
natūz ex quo h̄o fuit sic accepit
a diuina natura que alia est ab
hūana ēē suū quicqd̄ habet. ut
nichil deb̄et dare n̄ qd̄ volebat:
sc̄dm̄ p̄sonā v̄eo sic a seip̄so ha
bebat qd̄ habet. et sic p̄fecte sibi
sufficiens erat. ut nec aliq̄ quicqd̄
retribuē deb̄et. nec ut sibi retribuē

ret dare indiget. **Boso.** Aperte nō video. q̄ nlla rōne seipm̄ mortu ex debito sicut iō mea videbat de mōstrare dedit ad honorē dei. et tñ facit qd̄ debuit. qd̄ fecit.

Anselm. Hōc utiq; ille totus est tñtans. **Q̄r.** Qm̄ idē ip̄e est d̄s filius dei ad honorē suū seip̄ sibi sicut p̄r et sp̄u s̄o obtulit: id est hūantatē suā dīnitatē suē. q̄ vna eadēq; triū p̄sonarū ē. Ut tamē i eadē ipsa vītate manētes ap̄aus loq̄m̄. qd̄ volum⁹ dicam⁹ sicut v̄sus habz: q̄a filius sp̄ote seipm̄ obtulit. Hōc nāq; nō ap̄tissē dīat q̄ in vna p̄sona totū d̄s. aut scdm̄ hominē se obtulit itelligit: et p̄ nomē p̄ris et filij īmensa quēdā īcordibz audientū. cū pat̄r filij hoc modo postulare p̄ nob̄ dīat: pietas senat. **Boso.** Hōc libētissime accipio. **Cap. vii.** Qñ tā rōne de morte ei⁹ sequat̄ hūana saluatio. **Anselm.**

Putecam nē put possum⁹ qñta ī rōne seq̄tur hūana saluatio. **Boso.** Ad hoc tendit cor meū. Nā q̄uis hoc m̄ videar itelligē ipsā tñ rōnis cōterionē a te volo fieri. **Ansel.** Quātū aut sit qd̄ filius sp̄ote dedit: nō est op̄ exponē. **Boso.** Sufficiē pat̄r. **Anselm.** Cū at̄ qui tantū donū sp̄ote dat deo. sine retribuōe debē ēē nō iudicabis. **Boso.** p̄mo natē esse video: ut p̄ filio retribu at. Alioqñ at̄ iustus esse videret

ēē si nollēt. aut īpotes si nō posset: que a deo aliena sūt. **Ansel.** Qui retribuit alicui. aut dat qd̄ ille nō habet: a dīttit qd̄ ab illo p̄t erigi. **P̄us** at̄ q̄ filius tantā rē facit. oīa que p̄ris erant: sua erāt: nec vnq̄ debuit. qd̄ illi dīmitti possit. Qd̄ ḡ retribuet. n̄t lius īzī egenti: et cui nō est quod dari aut dīmitti possit. **Boso.** Ex vna p̄te video retribuēdi nat̄tatē. et ex altera īpossibilitatē: et natē est deū reddē qd̄ debz. et nō est qd̄ reddat. **Anselm.** Si tāta et tā debita merces nec illi nec alij reddit: īuanū filij tantā rē fuisse videbz. **Boso.** hephas ē existimare. **Anselm.** Natē est ergo ut alicui alij reddat: q̄ illi nō p̄t. **Boso.** Ineffabilē seq̄t. **Anselm.** Si voluit filius qd̄ sibi debet alij dare: pot̄t ne pater iur̄ illi phibē. aut illi cui dabit negare. **Boso.** p̄mo. et iustū et necessariū itelligo. ut cui voluit dare filius a p̄re reddat: q̄ et filio qd̄ suū est dare licet. et pater qd̄ debz nō n̄ alij reddē p̄t. **Anselm.** Quibz dīcēnci⁹ firm̄ et ret bnaōnē suē mortis attribuet. q̄ illis p̄t quos saluādos sicut iō vitans nos doauit. hominē se fecit: et q̄bz ut dixim⁹ moriendo exēplū moriēdi p̄t iusticiā dedit. Frustrū q̄ppe imitatores ei⁹ erūt. si meriti eius p̄tapes nō erūt. Aut qd̄ iustus facit here

des debui. quo ipse non eget. et ha-
būdantiae suae plenitudinis quae pariter
et fratres suos. quos aspiciat tot et
tānis debitis obligatos. egestate
tabescere in profundo miseriae. ut
eis dimittat. quod pro patris debet.
et detur. quo propter peccatum careret. **Bo-
so.** Nichil rationabilius. nichil dul-
cius. nichil desiderabilius mihi
dus audire potest. Ego quod tantam fi-
duciam ex hoc concipio: ut iam dicere
non possim. quanto gaudio exultet
cor meum. Videt enim mihi quod nullum
hominem reuertat deus a se propter hoc nomine
accedente. **Anselm.** Ita est si acce-
dat sic optet. Quomodo autem sit
ad tantam gratiam participatio accedendum.
et quomodo sub illa viuendum. nos ubique
sacra scriptura docet. quae super soli-
dam veritatem. quam deo adiuvante
aliquatenus perspeximus. velut super fir-
mum fundamentum fundata. **Bo-
so.** Vnde quod quod super fundamentum hoc edi-
ficat: super summam pietatem fundatur.
Anselm. Puto iam me aliquam-
tulam tue satisfecisse questionem. quam
uis hoc melior me plenius facere.
possit: et maiores atque plures quam
meum et mortale ingenium comprehendere
valeat huius rei sint rationes.
Valde est enim quod deus ut hoc fa-
ceret quod diximus nullatenus indige-
bat: sed ita vitas immutabilis exi-
gebat. Licet enim hoc quod homo ille fe-
cit. deus dicat fecisse propter unitatem
personae: deus tamen non egebat. ut
de celo descenderet ad vincendum

dyabolū. neque ut per iustitiam age-
ret contra illum ad liberandum hominem:
sed ab homine deus exiebat. ut dy-
abolū vinceret: et qui per peccatum
deum offenderat. per iustitiam satisfa-
ceret. **Si** quid dyabolo? nec deus
aliquid debebat nisi penam. nec ho-
mo nisi vicem: ut ab illo victus illū
reuerteret. Sed quicquid ab illo exi-
gebat. hoc deo debebat: non dy-
bolo. **Cap. xx. Quia magna et
quoniam iusta sit misericordia dei.**

Misericordiam vero dei quae
tibi videbatur perire. cum
iustitiam dei. et peccatum hominis consi-
derabam? tam magnam tam concor-
diam iustitiae invenimus: ut nec ma-
ior nec iustior cogitari possit.
Reperit quod misericordius intelli-
gi valet. quam cum peccatum tormentis eter-
nis damnato. et unde se redi-
mat non habet. deus patris dicit.
accipe virginem meam. et da pro
te: et ipse filius. tolle me et re-
dime te. Si enim hoc dicit: quoniam
nos ad christianam fidem vocant et
trahunt. Quid etiam iustus? quod
ut ille cui datur pretium maius omni
debito. si debito datur affectu:
dimittat omne debitum. **Cap. xxi.**

**Quia impossibile sit do-
minno reconciliari dy-
aboli vero reconciliari bolū
hatione. de qua requisi-
iusta impossibile intelliges: si
diligenter humanam consideras. Si
autem enim homo non potuit reco-**

filium nisi per hominem deum. qui
mori posset. per cuius iustitiam deo
restitueret. quod per peccatum hominis
perdidit: ita angeli dampnati
non possunt saluari. nisi per angelum
deum qui mori posset. et qui per suam
iustitiam deo reparet quod aliorum
peccatum abstulerunt. Et sicut homo
per alium hominem. qui non esset eius
de generis. quibus eiusdem esset na-
ture non debuit releuari: ita nul-
lus angelus per alium angelum sal-
uari debet. quibus omnes sunt eius-
dem nature: quoniam non sunt eiusdem generis.
sicut homines. Non enim sic sunt omnes
angeli de uno angelo quodammodo
omnes homines de uno homine. Hoc quod
remouet eorum restauracionem: quod si
aut caderent nullo alio modo ut
caderent: ita nullo alio adiuncente
surge debet. quod illis est impossi-
bile. Alii enim in dignitate quam
habuerunt erant non possunt restitui.
quoniam sine auxilio per peccatum quam
acceperant steterunt in veritate si
non peccassent. Quapropter si quis
opinat saluatoris nostri redemptio-
nis usque ad alios aliquem debet extendi.
rationabiliter dicunt: quod irrationabiliter
deapit. Quod non dico. quod pauci mor-
tis eius omnibus hominibus et angelorum
peccatis sua magnitudine non preualeat:
sed quoniam perditio angelorum releuacio
immutabilis ratio repugnat. **Capitulum**
xxv. Et in his que dicuntur sunt veteris
et noui testamenti veritas pro-
bata sit. **Hos.**

Rationabilia. et quibus nichil
indivisiibile possit. que diuisi-
bilia in videntur: et per vniuersum
quam proposui solutionem. quicquid
in nouo veterique testamento continetur
probatum intelligo. Cum enim sic per
deum facti hominem ex necessitate: ut e-
ciam si remouerentur pauca que de
nostri libri posuisti. ut quod de tribus
personis. et de adae tetigisti. non so-
lum iudeis. sed et paganis sola ra-
tione satisfaciens. Et ipse idem deus homo
nouum condidit testamentum. et veteris
approbet: sicut ipsum veraciter esse
naturam est. confirmat: ita nichil quod in illis
continetur verum esse potest aliquibus diffiteri.
Anselm. Si quod diximus quod
corrigendum sit. non renuo correp-
cionem. si rationabiliter sit: si autem vi-
tatis testimonio roboratur. quod nos
rationabiliter iuuisse existimamus. de
quo non nobis attribuere debemus. C'est
benedictus in secula Amen.

Explicit liber beati Anselmi scdis Cur-
dis ho. per manus fratris henrici de w-
denborch. albi de broichursen ad
laudem r. Anno r. c. m. c. r. r. in
pfesto sancti bartholomei apostoli.

De sacramento altaris et figura est quantum ad
panis speciem. et vniuersum: et res sunt quantum ad
ad corpus et veritatem. De sacramento eu-

Sicut quod ex scriptis quibusdam
locis. munimentum et
vires ducere putauerunt.
dicentes in sacramento altaris veritatem
corpus et sanguis christi non esse. sed proprietas
illius tantum et species et figura. propter